

Gunn Bjørnsen

Nye nordmenn på lufta

En studie av hvordan allmennkringkasterne oppfyller sine flerkulturelle programforpliktelser

Foto: Bob Montesclaros

Finansiering	Medietilsynet
Forfattar	Gunn Bjørnsen
Ansvarleg utgjevar	Høgskulen i Volda
ISBN	978-82-7661-278-3
ISSN	0805-6609
Sats	Forfattar
Distribusjon	http://www.hivolda.no/fou

Gunn Bjørnsen er tilsett som stipendiat ved Avdeling for mediefag, Høgskulen i Volda.

© Forfattar/Høgskulen i Volda

Føresegnene i åndsverklova gjeld for materialet i denne publikasjonen. Materialet er publisert for at du skal kunne lese det på skjermen eller framstille eksemplar til privat bruk. Utan særskild avtale med forfattar/Høgskulen i Volda er all anna eksemplarframstilling og tilgjengeleggjering berre tillate så langt det har heimel i lov eller avtale med Kopinor, interesseorgan for rettshavarar til åndsverk.

Arbeidsrapportserien er for faglege og vitskaplege arbeid som ikkje fullt ut stettar krava til forskingsrapportar. Det kan vere delrapportar innanfor større prosjekt, eller læremateriell knytt til undervisningsføremål. Arbeidsrapportane skal vere godkjende av anten dekanus, gruppeleiar, prosjektleiar (for IAAI: instituttleiar) eller ein annan fagperson dei har utpeika og FoU-leiar ved HVO. Kvalitetssikringa skal utførast av ein annan enn forfattar.

Innhold

Forord	4
Innledning	5
Om rapporten	5
Flerkulturelle programkrav under lupen	6
Forskningsspørsmål	6
Mangfoldige flerkulturelle forpliktelser	7
Av- og begrensninger	9
Metodisk tilnærming	10
Kvantitativ innholdsanalyse – med kvalitative innslag	11
Utvalg	11
Variabler & verdier	14
Radio Norge	16
Redaksjonelt i Babel	17
Babelske tema	18
Folk på lufta	19
Perspektiv; normaliserende og overflatisk	19
Babel og programkravene	20
P4 Radio hele Norge	20
Gelius og Hvermann; etniske nordmenn om livssyn og kjærlighet	21
Timen; norsk musikk og sjeldne røster	22
P4 og programforpliktelsene	24
TV 2	24
Dokument 2 – Blodpenger og Forsvunnet i lykkeland	25
Reflektor – Velkommen til Norge	28
Pastor på prøve – hos Tommy Sharif	28
Tonje Steinsland møter Phung Hang	29
Karasjokket	30
TV 2 og programkravet	31
NRK	32
Radio Migrapolis; flerkulturelle tema og kvinnelige kilder	33
Migrapolis (TV); flerkulturelt flaggskip gjennom 11 år	34
NRK og programkravene	35
Resultatene i et komparativt perspektiv	36
Redaksjonelt innhold	36
Hvem og hva kommer på lufta?	37
Integrere, kritisere, analysere	39
Avslutning	40
Litteratur	43
Vedlegg	45
Vedlegg 1; Kodeskjema	45
Vedlegg 2; Kilde- og temaoversikt, flerkulturelt på radio	49

Forord

I hvilken grad allmennkringkasterne oppfyller sine flerkulturelle programforpliktelser i dagens Norge er tema for denne rapporten. Den har blitt utarbeidet på oppdrag fra Medietilsynet, og inngår som del av Medietilsynets arbeid med Allmennkringkastingsrapporten 2008.

Prosjektet har blitt gjennomført i godt samarbeid med kolleger ved Høgskulen i Volda. Johann Roppen og Ivar John Erdal har bidratt til utforming av prosjektdesign og kodeskjema og har gitt konstruktive tilbakemeldinger på rapporten. Sistnevnte har dessuten vært en flittig interkoder, mens førstnevnte også har stått for den administrative oppfølgingen. Jan Fredrik Hovden har raust stilt sin SPSS-spisskompetanse til disposisjon.

Medietilsynets kontakter i NRK, TV 2, P4 og Radio Norge har raskt og smertefritt skaffet til veie programmene som utgjør datagrunnlaget for analysen. Marie Therese Lilleborge i Medietilsynet har fulgt svært effektivt og vennlig opp i forbindelse med innhenting av materialet, nyttige innspill og annen informasjon gjennom hele prosjektperioden.

Takk til alle!

Bærum, mars 2009

Gunn Bjørnsen

Innledning

Denne rapporten handler om hvordan allmennkringkasterne¹ oppfyller sine flerkulturelle programkrav slik de er forpliktet til gjennom konsesjonsvilkår, konsesjonssøknader og vedtekter. Arbeidet er utført på oppdrag fra Medietilsynet som har til oppgave å føre tilsyn med at programforpliktelsene innfris. Rapporten vil inngå som en del av Medietilsynets vurderingsgrunnlag for Allmennkringkastingsrapporten 2008.

Studiens empiriske grunnlag er radio og TV-programmer kanalene selv mener bidrar til å oppfylle sine flerkulturelle programkrav. Utvalgte programmer fra Radio Norge ("Babel"), P4 ("Timen" og "Gelius og Hvermann"), TV 2 (ulike dokumentar- og magasinprogram) og NRK (Migrapolis, TV og radio) har blitt analysert. Undersøkelsen er gjennomført i perioden desember 2008 til mars 2009.

De flerkulturelle programforpliktelsene kan sees som en presisering av de overordnede målene i norsk allmennkringkasting om å nå både brede og smale seer- og lyttergrupper, bidra til å styrke norsk identitet og ha en demokratisk funksjon som sikrer at alle røster blir hørt. NRKs forpliktelser må også forstås i lys av NRK-plakaten som ble vedtatt i 2008 og presiserer myndighetenes forventninger til NRK som allmennkringkaster.

De flerkulturelle forpliktelsene, og oppfatningene av dem, vil selvsagt være i kontinuerlig endring og gjenspeile diskursen om "det flerkulturelle" i samfunnet som helhet. Det har skjedd både mye og lite i transformasjonen fra "våre nye landsmenn" (anakronisme fra syttitallet, men fortsatt i bruk) til "det nye norske vi" (jf Gahr Støre, første gang brukt i forbindelse med karikaturstriden i 2006/07 (jf kronikk i Aftenposten 29.04.07), gjentatt under den intense hijab-debatten vinteren 2009 (jf Gahr Støres tale i Fafo 2009, Dagbladet, 27.02.09)).

Om rapporten

Etter denne innledningen følger en nærmere beskrivelse av tema, begrensninger og metodisk tilnærming. Deretter blir resultatene for hvert program og den enkelte kanal presentert separat

---

¹ Allmennkringkasterbegrepet er selvsagt ikke uproblematisk i dagens medielandskap, og det finnes et stort antall, dels motsetningsfylte, definisjoner (jf Syvertsen 1999 og 2008). Begrepet er imidlertid ikke gjenstand for problematisering i denne rapporten.

i en nokså refererende form, med en påfølgende drøfting av hva resultatene kan si om oppfyllelse av de spesifikke flerkulturelle programkravene. Det blir ikke konkludert i forhold til i hvilken grad programforpliktelsene blir oppfylt, men diskusjonen har til hensikt å gi et grunnlag for Medietilsynets slutninger.

I forlengelsen av dette trekkes trådene så sammen i en sammenligning av enkelte program og kanaler når det gjelder spørsmål som valg av tema, kilder og perspektiv. Til slutt følger noen refleksjoner rundt fenomenet flerkulturelle programkrav, som også inkluderer et blikk bakover i tid til da de flerkulturelle programkravene sist var gjenstand for en ekstern undersøkelse, i 2000.

Rapporten er et stykke oppdragsforskning, og bærer som tekst preg av å først og fremst skulle presentere resultatene av innholdsanalysen. Formålet er primært å bidra til å gi Medietilsynet et mest mulig konkret og anvendelig vurderingsgrunnlag basert på en innholdsanalyse av de utvalgte programmene. Samtidig blir det likevel, i den avsluttende delen, gjort et forsøk på å sette analysen inn i en noe større faglig og samfunnsmessig sammenheng og trekke noen linjer til tidligere forskning om medier og minoriteter.

Flerkulturelle programkrav under lupen

Her følger en beskrivelse av problemstilling og en drøfting av sentrale begreper. Det blir også gjort rede for prosjektets av- og begrensninger.

Forskningsspørsmål

Den overordnede problemstillingen som skal belyses i denne rapporten er om – og hvordan – allmennkringkasterne oppfyller sine flerkulturelle programforpliktelser. Dette skal utforskes gjennom en analyse av utvalgte program, og de sentrale forskningsspørsmål blir dermed:

- På hvilken måte kommer flerkulturalitet til uttrykk i det enkelte program?
- I hvilken grad er det samsvar mellom innholdet i programmene og de spesifikke flerkulturelle programforpliktelsene?

En operasjonalisering av hovedspørsmålet gir tre hovedbolker av variabler; redaksjonelt innhold (omfang og tema), hvem som kommer til orde (programledere/reportere og kilder) og perspektiv (bl.a vinkling og grad av fordykning). Hvordan disse er operasjonalisert nærmere og gir grunnlag for analysen beskrives under avsnittet ”Variabler og verdier”.

Mangfoldige flerkulturelle forpliktelser

Begrepet ”flerkultur” er ikke uproblematisk, uansett i hvilken sammenheng det forekommer. ”Flerkulturell bakgrunn” er en lite meningsbærende kategori, som lett kan bidra til å forenkle virkeligheten til å bestå av dem med og uten slik bakgrunn – altså, velkjente, ”oss” og ”dem”, ”vi” og ”de andre” (Bjørnsen og Smistrup 2003). Det vil være minst like store variasjoner *innenfor* gruppen (som knapt kan kalles en gruppe) som *mellom* ”de flerkulturelle” og ”majoriteten”. Sekkebetegnelsen inkluderer både helnorske etterkommere, førstegenerasjons innvandrere og nyankomne asylsøkere, norskpakistanere, polakker, kongolesere og romanifolk. Iblant inkluderes sågar adopterte med mørk hudfarge². Det er åpenbart at alle disse ikke representerer en samlet potensiell lytter- og seergruppe, og flerkulturelle programkrav er dermed et komplisert fenomen. Det er individer, hele og sammensatte mennesker, som ser på TV og lytter til radio, uansett bakgrunn.³

Med disse tungtveiende forbehold i bakhodet, er det i vår sammenheng likevel nyttig – og nødvendig all den tid det er slik programkravene er formulert (og samfunnet er konstruert..) – å operere med et pragmatisk flerkulturbegrep. I en operasjonalisering for formålet her vil ”flerkulturelle” og ”etniske minoriteter” dermed bli brukt i svært vide betydninger og omfatte alt som henspeiler på variasjon i kulturelle, religiøse og språklige uttrykk; det ”ikke klassisk A4 og urnorske”. Et slikt unyansert og lavt presisjonsnivå underkjenner selvsagt ikke flerkulturalitet som sammensatt og mangefasettert.

I programkravene brukes begrepet ”flerkulturelt” flittigst, i tillegg kommer også ”etniske minoriteter”, ”nasjonale og språklige minoriteter” og ”fremmedkulturelle”. Dette er alle

---

² Dette signaliserer en *mulig* annen etnisk bakgrunn, og hudfarge kan som kjent tidvis også vise seg å være direkte relevant. Også jf. uttrykket ”visible minorities” (Andreassen 2005).

³ ”Nye nordmenn” i denne rapporttittelen er også tenkt å henspeile på at dette er problematisk; hvor lenge kan man egentlig være ”ny”?.. Samtidig er noen faktisk helt nye og de ”helnorske flerkulturelle” er også relativt sett nye (jf det mer innarbeidede begrepet i vårt naboland; ”nydanske”).

begreper med tilsvarende ”heftelser”, og sistnevnte er dessuten et fyord innen migrasjonsforskningen; ”fremmed” signaliserer avstand. Slik lyder formuleringene:

- Radio Norge: *Konsesjonæren skal ha et fast ukentlig magasin som tar opp aktuelle flerkulturelle temaer. Konsesjonæren skal rekruttere medarbeidere med fremmedkulturell bakgrunn. Konsesjonæren skal legge vekt på å inkludere flerkulturelle perspektiver i sin programvirksomhet generelt, og i nyhets- og aktualitetsdekningen spesielt.*
- P 4: *P4 skal sende ...80 sendinger og 70 timer med programmer for og om det flerkulturelle Norge.*
- TV 2: *TV 2 skal ha egne programmer eller programinnslag for etniske minoriteter.*
- NRK: *..NRKs samlede riksdekkende programtilbud skal både i radio og fjernsyn i det minste inneholde programmer for nasjonale og språklige minoriteter.*

Som vi ser, finner vi stor variasjon i detaljnivå og ambisjoner samt mangfoldige formuleringer i programkravene. Dette har historiske årsaker. NRKs programkrav har lange røtter som også kommer til uttrykk i andre styringsdokumenter. TV 2 har generelt lite detaljerte programkrav når det gjelder alle programområder, mens de svært presise programkravene for Radio Norge og P4 må forstås på bakgrunn av konkurransen om hovedkonsesjonen i 2004.

Programkravene vil bli diskutert nærmere under beskrivelsen av hver enkelt kanal.

Konsesjonskravenes formuleringer tydeliggjør poenget ovenfor med de problematiske kategorier knyttet til hva og hvem som er det/de flerkulturelle. For NRK sin del brukes begrepene ”nasjonale og språklige minoriteter”, som har tilsvarende utfordringer. Her må ”språklige minoriteter” primært antas å vise til ”de flerkulturelle”, mens nasjonale minoriteter inkluderer kvener, jøder, skogfinner og ”de reisende” (rom- og romanifolk) (jf. Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2007).

Det ligger ellers en mulig utfordring i programkravformuleringene knyttet til hvorvidt programmene skal være *for* og/eller *om* det flerkulturelle Norge, hvilket i prinsippet selvsagt

kan innebære høyst ulike ting. Det er forskjell på å være målgruppe og å være tema. TV 2s og NRKs programkrav inneholder bare forpliktelser *for*, mens P4s inkluderer både *for* og *om*. I Radio Norge er det en hovedvekt på *om*, men både det å inkludere et flerkulturelt perspektiv og å ta opp aktuelle flerkulturelle tema, slik det står i programkravene, kan selvsagt også tolkes til at man har en ide om at dette også særlig vil appellere til lyttere med flerkulturell bakgrunn. For Radio Norges del gjelds også preposisjonen *av*, uttrykt gjennom målsettingen om ”fremmedkulturell” rekruttering. Mulige dilemma knyttet til denne tematikken vil bli belyst nærmere mot slutten av rapporten. For selve gjennomføringen av denne undersøkelsen har dette ingen direkte betydning da ”alt flerkulturelt” blir registrert uavhengig av om det er til, om eller av folk med etnisk minoritetsbakgrunn. For vurderingen av funnene opp imot programkravene, vil dette imidlertid kunne representere en utfordring og kanskje invitere til en vid fortolkning av programkravet.

Av- og begrensninger

Den mest tydelige avgrensningen av denne studien ligger i at den bare har fokus på utvalgte program som i utgangspunktet antas å ha flerkulturelt innhold. Det som måles vil dermed være knyttet til det enkelte programmet og hovedbegrensningen ligger følgelig i at undersøkelsen ikke kan si noe om de flerkulturelle innslagene i andre sendeflater, som i nyhetssendingene, debattprogram, andre magasinprogram, underholdningsprogram, barne- og ungdomsprogram osv. Skulle man for eksempel se på nyhetssendingenes bidrag til å oppfylle de flerkulturelle programforpliktelsene, ville antall minutter raskt og periodevist blitt høyt. Hijab-saken er et høyaktuelt og brennhett eksempel idet dette skrives (ultimo februar 09), karikaturstriden et annet. Flerkulturelle dimensjoner i kanalenes generelle programtilbud faller med andre ord utenfor lupen som benyttes i denne undersøkelsen.

En annen begrensning ligger i muligheten for sammenligning av hvordan kanalene innfrir forpliktelsene. Ulike programkrav, ulike programformat og til dels ulikt omfang på utvalgene gir begrenset grunnlag for generelle sammenligninger. Likevel gir en viss komparasjon mening og vil være hensiktsmessig når det gjelder enkelte variabler, som omfanget på redaksjonelt innhold, temavalg og kildebruk.

Samene er en etnisk minoritet som i utgangspunktet ikke er direkte inkludert i denne undersøkelsen da det eksisterer egne programkrav om samiske sendinger og dekningen av

samiske forhold. Der samisk relevant stoff måtte dukke opp, blir det likevel registrert som flerkulturelt (særlig som i reality-serien Karasjøkket, TV 2).

Like årvisst som den første blåveisen, vekker den årlige allmennkringkastingsrapporten oppmerksomhet i offentligheten. Mangelfull innfrielse av de flerkulturelle forpliktelsene har ofte blitt kommentert kritisk av Medietilsynet, og sanksjoner og advarsler har blitt gjenstand for både debatt og klager.

Et eksempel er da P4s programdirektør skal ha kalt de flerkulturelle konsesjonskravene for "rasistiske". Trygve Rønningen skal ha uttalt at; "Er ikke et debattprogram som «Syttentretti» like mye for flerkulturelle som for etniske nordmenn? Hadde ikke jeg vært etnisk nordmann, ville jeg blitt fornærmet." (Journalisten 24.08.06). I forlengelsen av dette søkte P4 Kulturdepartementet (KKD) om å få endret konsesjonsbetingelsene. Dette ble avvist.

Et annet eksempel er TV 2s klage til departementet på sanksjon fra Medietilsynet for brudd på konsesjonsvilkår for programmer for etniske minoriteter. TV 2 fikk medhold i sin klage, men departementet understreket at TV 2 beveger seg "...helt i grenselandet for hva som kan regnes for tilstrekkelig til å oppfylle konsesjonens krav. Ettersom kravene (...) er så vidt lite omfattende som de er, finner departementet likevel ikke å kunne konstatere brudd på konsesjonsvilkårene i inneværende sak" (jf brev fra KKD, juni 2008, s 5).

Begivenheter av denne typen må kunne sies å være en sentral del av diskursen om de flerkulturelle programforpliktelser og deres samfunnsmessige betydning, men vil ikke bli ytterligere tematisert her. Det faller utenfor rammen av denne rapporten å gå nærmere inn på argumentene og prosessene i denne debatten og hva dette eventuelt uttrykker om oppfatninger om det flerkulturelle samfunnet. Det kan likevel være nyttig å ha dette i bakhodet for både forsker og leser. Debattene viser med stor tydelighet at vi omhandler et ømtålig tema som tidvis kan appellere til sterke følelser hos noen og enhver.

Metodisk tilnærming

Oppfyllelse av programforpliktelser kan studeres med ulike metodiske innfallsvinkler. En rent kvalitativ tekststudie ville gått dypere inn i enkeltendinger og analysert og tolket budskap og virkemidler. Man kan også tenke seg en mer aktørorientert orientert tilnærming med vekt på

for eksempel sentrale aktører i kanalene sine egne oppfatninger om måloppnåelse og programkravenes faktiske betydning som inntak. I denne studien er det valgt å gjennomføre en kvantitativ innholdsanalyse av de program kanalene selv fremhever at skal bidra til å innfri de flerkulturelle forpliktelsene.

Kvantitativ innholdsanalyse – med kvalitative innslag

Undersøkelsens primære formål er å si noe *om* programmene viser flerkulturell relevans i forhold til programkravene i større grad enn *på hvilken måte*. Det blir dermed sentralt å få tallmessige uttrykk for flerkulturalitet i et relativt stort antall programmer, og det har derfor blitt gjennomført en kvantitativ innholdsanalyse. Kvantitativ innholdsanalyse innebærer en systematisk og mest mulig objektiv måling av fenomen og egenskaper som kan telles (Østbye mfl 1997: 204 i Allern 2005). Tanken er at resultatene skal bli (tilnærmet) de samme uavhengig av *hvem* som analyserer materialet. Det er imidlertid åpenbart at enhver kvantitativ undersøkelse også vil ha kvalitative elementer og at ”blandingsforholdet” vil være avhengig av undersøkelsens formål (MacNamara 2006: 5).

I vår sammenheng har det vist seg hensiktsmessig og fruktbart å også til en viss grad inkludere et mer kvalitativt inntak. Antall minutter med flerkulturelt stoff på luften kan måles i minutter. Antall (og dels type) tema og antall kilder med etnisk norsk og flerkulturell bakgrunn kan også telles. Mens hvilken type perspektiv og vinkling en sak har i større grad handler om fortolkning og stiller krav til en mer kvalitativ tilnærming.

Utvalg

Utvalget av programmer har blitt gjennomført med en viss grad av selvseleksjon. Det er tatt utgangspunkt i de programmene allmennkringkasterne selv trekker fram i sine beskrivelser av hvordan kravene til flerkulturelle programmer ivaretas. Dette framkommer i allmennkringkasternes årlige rapportering til Medietilsynet. Medietilsynet informerte kanalene om undersøkelsens formål og fikk oversendt de aktuelle program etter anmodning og i samråd med forsker.

Det ble deretter foretatt et tilfeldig utvalg av programmer innenfor ukene 42 – 49, ved tilfeldig trekking. Denne perioden ble valgt av praktiske årsaker, da kringkasterne bare er pliktig til å

oppbevare program for de siste to måneder. Dersom denne mulige begrensningen ikke hadde vært til stede, ville det blitt trukket ut et tilfeldig utvalg gjennom hele året. Det ble imidlertid kontrollert for at spesielle begivenheter ikke skulle kunne påvirke innholdet i disse ukene i nevneverdig grad, og det er rimelig å anse et slikt utvalg innenfor en bestemt tidsperiode som representativt for hele året. Denne avgjørelsen ble fattet på et tidlig tidspunkt, for å sikre tilgang til datamaterialet.

TV 2 har ingen fast programpost dedikert til den flerkulturelle dekningen slik de øvrige allmennkringkasterne har, og sendte etter henvendelse fra Medietilsynet en oversikt over enkeltprogrammer gjennom 2008 som skal bidra til ivaretagelsen av kravet om egne programmer eller programinnslag for etniske minoriteter. Det ble derfor foretatt et utvalg av program basert på TV 2s sendinger *gjennom hele året*. I utvelgelsen av program ut fra TV 2s oversikt, ble det lagt vekt på å inkludere ulike typer program og samtidig få med flere eksempler av samme program der det var mulig. Mao sikre både en viss bredde og dybde. Dette resulterte i et sammensatt og bredt TV 2-utvalg både når det gjelder tema og programsjanger med både dokumentar, magasin og reality representert. At TV 2-utvalget slik skiller seg fra utvalgene i de andre kanalene er rimelig ut fra TV 2s programforpliktelser og det faktum at TV 2 ikke har noe eget flerkulturelt program.

Utvalgene har ulik størrelse for de forskjellige kanalene. Dette er begrunnet i en kombinasjon av oppdragsgivers ønsker, programmenes egenart og alminnelig forhåndskjennskap til programmene.

Her følger en oversikt over det totale utvalget:

Tabell 1 – oversikt over det totale utvalget, sendetider og omfang

Kanal	Program	Antall program	Sendetid	Datoer (2008)	Min totalt, ca
Radio Norge	Babel	6	Ma-on 23-24	14.10, 22.10, 11.11, 17.11, 19.11, 01.12	300
P4	Gelius og Hvermann	8	Sø 08-0830 (0600 – 0630) Sø 2300-2330	19.10, 26.10, 02.11, 09.11, 16.11, 23.11, 30.11, 07.12	240
P4	Timen	8	Lø 0800-0900 (0600-0700) Lø 2300-2400 Ma 0200-0300	18.10, 25.10, 01.11, 08.11, 15.11, 22.11, 29.11, 06.12	480
NRK P2	Radio Migrapolis, NRK P2	4	Sø 1330-14 Fr 15-1530 (reprise)	02.11, 16.11, 23.11, 07.12	120
NRK1 (reprise på NRK 2)	Migrapolis (TV)	4	On 2230-23 Ma 1430 (reprise)	05.11, 12.11, 19.11, 26.11	120
TV 2	Dokument 2	2	Ma 2230-2325		75
TV 2	Reflektor	1	Ma 2230-2325	28.02 (repr: 29.12)	50
TV 2	Pastor på prøve	1	Sø 1800-1830	09.11	25
TV 2	Tonje Steinsland møter Phung Hang	1		04.09	25
TV 2	Karasjokket, episode 1	1			25
Totalt		36			1460

Annet materiale som ble oversendt fra kanalene:

Radio Norge: oversikt over alle tema i alle sendinger av Babel i uke 42 – 49

P4: kjøreplan for alle sendinger av Timen og Hos Gelius og Hvermann i uke 42 – 49 samt oversikt over alle gjester i begge program gjennom hele 2008

NRK: kjøreplan for alle sendinger av Radio Migrapolis, uke 42 – 49

TV 2: oversikt over flerkulturelt relevante program

Dette tilleggsmaterialet ble brukt som en pekepinn til å vurdere om de utvalgte programmene skilte seg fra programmene gjennom resten av året/perioden.

Ellers har kanalenes konsesjonssøknader, andre styringsdokument, Medietilsynets og Allmennkringkastingsrådets tidligere allmennkringkastingsrapporter samt presseoppslag om tidligere tilsynssaker blitt studert. Dette utgjør først og fremst et bakgrunnsmateriale for studien.

Variabler & verdier

En fullstendig oversikt over alle variabler med verdier som er registrert for hvert enkelt program finnes i kodeskjemaet som vedlegg. Her vil kort kjennetegn ved de mest sentrale variablene bli presentert. Det vil også knyttes noen kommentarer til selve kodeprosessen.

Flerkulturell relevans. Variabelen måler om programmet (eller den enkelte enhet) har flerkulturell relevans. Verdi: ja/nei. Ethvert uttrykk for flerkulturell dimensjon av et visst omfang vil gjøre at enheten kategoriseres som flerkulturelt relevant. Dette vil dermed inkludere både ”for/til”, ”av” og ”om”, jf de ulike formuleringene i programkravene.

Redaksjonelt omfang. Her måles omfang på det redaksjonelle innholdet i minutter og sekunder (avrundet til nærmeste halve minutt). Dette gir et uttrykk for fordelingen av tid mellom musikk, redaksjonelt innhold og evt reklame. Variabelen er bare relevant for radiosendingene. Type musikk er også registrert, med de enkle verdikategoriene (som kunne vært mangelfulle, men fungerte bra i fht dette materialet): ”norsk ” (på norsk og engelsk), ”vestlig/engelsk” og ”ikke-vestlig”.

Etnisk bakgrunn. Denne variabelen bidrar til å besvare hvem som høres og sees på lufta. Etnisk bakgrunn til programledere/reportere og alle kilder ble registrert. Verdier: ”etnisk norsk”, ”flerkulturell bakgrunn”, ”vestlig, ikke-norsk bakgrunn”, ”Uklart”. Der det var mulig, ble også opprinnelsesland notert(dette inkluderte f.eks også googling av kilder). Kjønn ble inkludert som en egen variabel.

Tema. Temakategoriene ble generert ut fra hva som viste seg å være faktiske tema i materialet. Kategoriene som utkrystalliserte seg er; Integrering, Familie/oppvekst, Arbeid/utdanning, Kriminalitet, Kulturstoff og Asylsøkere/flyktninger.

Perspektiv. Fire variabler omhandler det som med en fellesbetegnelse kan kalles ”perspektiv”;

- Overflatisk/fordypende; research, antall kilder, type spørsmål (kritiske). Verdier: overflatisk, litt fordypende, fordypende
- Konflikt/harmoni; type sak. Verdier: Konflikt, Harmoni, Verken/eller (nøytral), Både/og
- Negativt/positivt; vinkling. Verdier: Negativ, Positiv, Verken/eller (nøytral), Både/og

- Normaliserende/eksotifiserende; ”funksjon”. Verdier: Eksotifiserende (inklusive stigmatiserende), Normaliserende, Verken/eller, Både/og

TV-programmene (Migrapolis og TV 2-programmene) ble kodet som en enhet hver (1 programsending = en enhet), radioprogrammene med en gjest i studio (Timen og Gelius og Hvermann) utgjorde også en kodeenhet hver, mens radiomagasinene ble naturlige enheter ut fra de ulike temaene i hvert program (i regelen resulterte dette i tre enheter i hver Radio Migrapolis-sending og to i hvert Babel).

Utfordringer i kodingen var særlig knyttet til tema og perspektiv. Flere tema kunne høre hjemme i flere kategorier, som for eksempel i en av dokumentarene som omhandlet asylsøkere og kriminalitet. Da ble plasseringen gjort ut fra hvor temaet syntes å høre *mest* hjemme. I plasseringen i forhold til perspektiv lå utfordringen i den skjønsmessige vurderingen av hva som for eksempel skulle karakteriseres som positiv/negativ vinkling. Den siste variabelen, Normaliserende/eksotifiserende, viste seg å være nyttig å ha med som et fenomen å være observant på, jamfør forskning som viser at mediene bidrar til å befeste fordommer (Eide 2002 mfl). Men mange enheter havnet i Verken/eller eller Både/og-kategoriene. Betydningen av verdien ”eksotifiserende” viste seg ellers også å med fordel inkludere ”distanserende” og ”stigmatiserende” elementer. I rapporten blir resultatene for de ulike perspektivene oppgitt bare der hvor funnene er særlig tydelige eller interessante.

Hvert program har i regelen blitt lyttet til/sett på to til tre ganger. Kodingen av radioprogrammene ble gjennomført i det statistiske dataanalyseprogrammet SPSS. TV-programmene ble registrert manuelt (her opplevdes det bl.a som et poeng å inkludere andre virkemidler og å registrere mer av innholdet i programmet enn skjemaet ga rom for). Registreringen i SPSS ble gjort for å håndtere materialet og få en grei oversikt, ikke for å gjennomføre statistiske analyser (selv om man teoretisk sett selvsagt kan tenke seg årsak-virkning forhold mellom for eksempel reporterens bakgrunn og type tema). Utvalget er for lite og for sammensatt til å egne seg for ren statistisk analyse.

Problemet med vurdering/skjønn i kodingen ble forsøkt kompensert for gjennom interkoding. Ett eksemplar av hver programtype i Radio Norge, P4 og NRK pluss begge Dokument 2-programmene i TV 2 ble kodet av to stykker. Resultatene av interkodingen viste at det var

svært stor grad av samsvar i kodingen (nær total, unntakene var et par plasseringer i fht perspektiv og tema). Dette øker undersøkelsens reliabilitet.

Radio Norge

Radio Norge (nytt navn fra 2008) er en kommersiell radiokanal som startet sine sendinger med ny konsesjon i 2004. Kanalen hadde tidligere konsesjon under navnene Kanal 4 og Kanal 24, og måtte endre navn etter en intens navnestrid med P4. Radio Norges nåværende konsesjonsvilkår gjelder fra 2004 til 2013. Ved tildelingen av hovedkonsesjonen til det fjerde, og største, riksnett (i konkurranse med P4) ble det fra myndighetenes side lagt vekt på de ambisiøse forpliktelsene i de omfattende og detaljerte programkravene, deriblant også når det gjaldt programtilbud for etniske minoriteter. Konsesjonskonkurransen mellom daværende Kanal 4 og P4 fikk på mange måter preg av å være en ”skjønnhetskonkurranse” i programforpliktelser.

De flerkulturelle programforpliktelsene til Radio Norge er, som nevnt, tredelte og formulert slik i konsesjonsvilkårene (s 5):

- *Konsesjonæren skal ha et fast ukentlig magasin som tar opp aktuelle flerkulturelle temaer.*
- *Konsesjonæren skal rekruttere medarbeidere med fremmedkulturell bakgrunn.*
- *Konsesjonæren skal legge vekt på å inkludere flerkulturelle perspektiver i sin programvirksomhet generelt, og i nyhets- og aktualitetsdekningen spesielt.*

Denne studien gir bare grunnlag for å belyse det første punktet av programkravet som omhandler ukentlig magasin.

Babel er Radio Norges flerkulturelle magasin som sendes mandag, tirsdag og onsdag fra ca kl 23 – 24. I følge programmets hjemmeside, som er illustrert med en dame med slør, skal Babel ...speile hva som rører seg i det multietniske Norge. Vi skal være oppdatert med det som rører seg i det daglige nyhetsbilde, uavhengig av det ordinære nyhetsformidlingen på kanalen. I tillegg til å fokusere på nyhetsbilde har vi også i hver sending en ren feature-sak som ser inn i det flerkulturelle Norge. Flerkulturelle arbeidsplasser, multietniske media og

kulturprosjekter, saker om mat, musikk, kultur, om enkeltskjebner og grupper, religion og livssyn.

Seks sendinger av Babel er analysert. Radio Norge sendte også over en enkel oversikt over alle tema i uke 42 – 49 ("logg").

Redaksjonelt i Babel

Det redaksjonelle innholdet i Babel er relativt kort i omfang pr sending, og utgjør kun fra 11 til 14 minutt, 13 minutt i gjennomsnitt, av ca 40 minutt⁴ totalt. Det redaksjonelle innholdet er vanligvis fordelt på to ulike saker med forskjellig tema. Sendingen er på mange måter preget av komme i forlengelsen av programposten "God kveld" (sendetid fra kl 20.00 – 23.00), med samme programleder og form. Det blir tydelig markert i sendingen når det flerkulturelle magasinet har startet ("..Du hører på Babel, vårt flerkulturelle magasin.." / "..Vårt flerkulturelle magasin er i gang..") og også utannonseringen er klar, like før midnatt. Det er generelt få innslag av småprat fra programlederen sin side, i regelen bare noen få sekunder (15 – 25) på slutten av sendingen samt noe knyttet til annonseringen av musikken.

"Variert musikk fra de siste fire tiår" står også sentralt i Babels sendetid, som i resten av sendeflaten til Radio Norge. Musikken er for det meste engelskspråklig populærmusikk, og det finnes ikke noen innslag av "ikke-vestlig" musikk i noen av de undersøkte Babel-programmene (med unntak av "orientalsk" musikkinnslag som innledende bakgrunn til to av intervjuene). Før redaksjonelle innslag, gjør programleder også gjerne oppmerksom på hvilke låter som er i kjømda etter innslaget. Dette gjelder også innledningsvis.

Omfanget på reklame (samt egenreklame/jingles) er relativt lite; i løpet av den snaue timen Babel er på lufta, sendes som oftest en reklamebolk på fra 1-2 minutter.

En oversikt over forholdet mellom redaksjonelt innhold og musikk følger senere, under sammenligningen av kanalene.

---

⁴ De undersøkte sendingene varer fra 35 til 42 minutter, 39 minutter i gjennomsnitt (målt fra muntlig markert programstart og –slutt). I oversikten fra Medietilsynet (prosjektbeskrivelsen i konkurransegrunnlaget) er programmet oppgitt å skulle vare i en time (fra kl 23 – 24). Ut fra programoversikten (på nettsiden) er det noe uklart hvor lenge programmet er tenkt å vare (varighet er markert ved skravering og ikke eksakte tidspunkt der).

Babelske tema

Tilnærmet alle⁵ tema i Babel har direkte flerkulturell relevans. Den typiske Babelsending har to tema, ett telefonintervju foretatt av programleder og et kort reportasjeinnslag med egen reporter.

Her følger en stikkordmessig oversikt over temaene i de seks analyserte sendingene:

- Rekruttering av journalister med minoritetsbakgrunn i NRK (FleRe)
- Unge med minoritetsbakgrunn i norsk fotball
- Sertifisering av halalkjøtt
- Minoriteters utdanningsvalg
- Fysisk avstraffelse av barn (unntak; samme tema i hele denne sendingen)
- Italia i Norge
- Muslimske kvinner og skilsmisse
- Norsk-pakistansk taxisjåfør – og kjent poet
- New page hjelper barn og unge (norsk-libanesisk grunnlegger)
- Ungdomshus på Grønland, Riverside (grunnlegger; Mehrad Ganji)
- Arbeidsledighet blant innvandrere

Temaene i de utvalgte programmene faller inn under kategoriene familie/oppvekst (4 innslag), integrering (2 innslag), arbeid/utdanning (3 innslag) og kultur (2 innslag). Det er interessant at det ikke dukket opp tema direkte knyttet til for eksempel politikk i perioden. Se ellers komplett oversikt over tema og kilder i vedlegg 2.

Temaene belyses først og fremst nært og gjennom individuelle case. Programleder og reporter lar enkeltpersoner komme til orde med sine egne refleksjoner og opplevelser, og temaene settes i liten grad inn i en større samfunnsmessig og politisk ramme og sammenheng.

Den totale oversikten over alle program i perioden 42 – 49 styrker også funnet om at så godt som alle tema i Babel har direkte flerkulturell relevans. Dette ser ut til å gjelde for hele 44 av 45 saker, de fleste både i temavalg og valg av kilder. Det eneste unntaket (jf fotnote 4) var inkludert i det analyserte utvalget.

---

⁵ Eneste unntak er et innslag om den italienske skolen i Oslo som i vår sammenheng vel snarere må karakteriseres som ”internasjonalt” enn ”flerkulturelt” (et skille uten vanntette skott, riktignok)

Folk på lufta

Programlederen i Babel heter Rune Hekkelstrand og fast reporter er Isac Treekrem. De har begge etnisk norsk bakgrunn.

Babel har et stort innslag av kilder med flerkulturell bakgrunn. 11 av i alt 19 kilder signaliserer å ha flerkulturell bakgrunn, mens sju av kildene har etnisk norsk bakgrunn. Én kilde har annen vestlig bakgrunn. Det blir ikke alltid opplyst *hvilket* opprinnelsesland kildene har, men det er en klar overvekt av norskpakistanere. Fem av de åtte navngitte kildene med flerkulturell bakgrunn er norskpakistanere, de tre resterende har bakgrunn fra Libanon, Iran og Italia. Det må imidlertid understrekes at utvalget er for lite til å kunne trekke endelige konklusjoner her, men resultatene indikerer en tendens til overvekt av kilder med røtter fra Pakistan og Midt-Østen.

Med enquete som naturlig unntak, kommer kildene på lufta først og fremst i kraft av sitt yrke. Det finnes få typiske ekspertkilder. Mannlige kilder dominerer klart med hele 16 menn og 2 kvinner (inklusive enquete med seks menn, dog).

Perspektiv; normaliserende og overflatisk

I hvilken grad kan man si at Babel går i dybden som flerkulturelt magasin? Innslagene bærer generelt preg av enkildejournalistikk og lite research. Det var bare flere enn én kilde i en av sakene i utvalget (med unntak av saken som inkluderte enquete). Spørsmålene som blir belyst settes i liten grad inn i en større sammenheng og problematiseres i begrenset grad. Det stilles få, i mange intervju ingen, kritiske spørsmål. Babel kan karakteriseres som et program med i hovedsak positiv vinkling og har i stor grad en normaliserende funksjon. Samtidig tas det også til en viss grad opp tema med konfliktpotensiale.

Som en kuriositet kan det være interessant å merke seg magasinet navn "Babel". Det betyr kaos eller et sted der det hersker stor språklig forvirring. Babel er ellers arvtager til de tidligere flerkulturelle magasinene "Zulu" og "Kebab". Begge disse programmene ble tatt av luften høsten 2007. Alle navnene gir i ulik grad assosiasjoner til "noe eksotisk" – og kan kanskje sees som et uttrykk for at forskjellene fortsatt fremstår som tydeligere enn likhetene når forholdet mellom majoritet og minoriteter tematiseres i mediene.

Babel og programkravene

Som vi husker, lyder Radio Norges programkrav om ukentlig magasin slik: ”Konsesjonæren skal ha et fast ukentlig magasin som tar opp aktuelle flerkulturelle temaer.” Analysen viser at Babel har en tydelig flerkulturell profil i så vel temavalg som valg av kilder. Mange av temaene er også aktuelle i nyhetsbildet.

Programkravet om fast ukentlig magasin synes mao å være oppfylt i stor grad, også sett på bakgrunn av at Babel sendes tre ganger pr uke og trass i at det redaksjonelle innholdet i hver sending kanskje kan sies å være relativt lite i forhold til den plassen musikken tar i sendeflaten. Det synes ellers klart at den varierte musikken er variert i nokså snever forstand; musikk og artister fra andre deler av kloden enn den nordlige hemisfære er ikke representert.

P4 Radio hele Norge

P4 ble etablert i 1993 og er Norges første riksdekkende kommersielle radiokanal. Kanalen har hatt to ulike konsesjoner, først for det fjerde, og mest dekkende, riksnett. P4s nåværende konsesjonsvilkår gjelder for det femte riksnett og er gyldige fra 2004 – 2013. P4s programkravformuleringer er preget av den tidligere nevnte konsesjonsstriden med Radio Norge og har en presisering av flerkulturelt innhold ned på innslags- og timenivå. I 2006 søkte P4 om å få endret de flerkulturelle programkravene i betingelsene, noe som ble avvist av Kulturdepartementet.

Programforpliktelsene er detaljerte og innebærer at P4 skal sende ”...80 *sendinger og 70 timer med programmer for og om det flerkulturelle Norge*” (jf tabell i P4s konsesjonssøknad, s 8). I tabell over forpliktende musikkleveranser for ulike lyttergrupper er dessuten ”Musikk for etniske minoriteter” og ”Musikk for flerkulturelle” oppgitt som egne poster, med estimert sendetid på 20 timer på hver (P4s konsesjonssøknad, s 23). I konsesjonssøknaden finnes det et eget avsnitt som omhandler ”Det flerkulturelle Norge” (s 24) som dessuten inkluderer en detaljert oversikt over antall flerkulturelle verbalinnslag pr sjangertype pr år.

De spesifikke programmene som er tenkt å bidra til å oppfylle P4s flerkulturelle programkrav er Timen og Gelius og Hvermann. De sendes ukentlig på hhv lørdager (Timen; kl 08.00 -

09.00, i reprise samme dag kl 23.00 og mandag kl 0200) og søndager (Gelius og Hvermann; kl 08.00 – 08.30⁶, i reprise kl 23.00 samme dag).

Åtte sendinger av begge program er analysert. I tillegg ble kjøreplan for de åtte sendingene samt en oversikt over alle gjester gjennom hele 2008 studert. Ingen av programmene i den utvalgte perioden (uke 42-49) kan sies å ha direkte flerkulturell relevans, verken i tema- eller kildevalg. Her følger en kort gjennomgang av hvert program fulgt av en felles vurdering opp imot programkravene.

Gelius og Hvermann; etniske nordmenn om livssyn og kjærlighet

Gelius og Hvermann er et program med gjest i studio der gjennomgangstema er knyttet til livsverdier og hverdagsfilosofiske spørsmål med utgangspunkt i gjestens arbeid/virksomhet. Programleder Einar Gelius legger opp til en fortrolig tone og gir stort rom for gjestens ytringer. Omfanget på det redaksjonelle innholdet i Gelius og Hvermann er fra 9,5 – 12 minutter med et gjennomsnitt på 10 minutters varighet i løpet av de ca 25 minuttene programmet er på lufta.

Musikken blir ikke annonsert i Gelius og Hvermann. I følge sendeskjemaet (og det lyttende øre) hadde alle de tre første programmene i utvalgsperioden bare norsk musikk (4 – 5 låter pr sending), mest norske artister som synger på engelsk, mens de fem siste sendingene hadde svært lite norsk musikk (ingen i to program, en av fem låter i tre program). Totalt; 46% norsk musikk (artister).

Det sendes ingen reklame ilt den snaue halvtimen Gelius og Hvermann varer. I forlengelsen av Gelius og Hvermann fortsetter samtalen med samme gjest under ny programtittel; Hos Gelius (fra ca kl 0830 / 0630). Først etter (og i et par tilfelle på slutten) av Hos Gelius følger normalt en reklamebolk på 2 – 3 minutt.

Gelius og Hvermann må først og fremst karakteriseres som et livssynsprogram hvor spørsmål om hva som er viktige verdier i livet står sentralt. Gelius og Hvermann inkluderer også dagsaktuelle tema knyttet til for eksempel innsamlingsaksjoner og fotballcupfinale. Ingen av

---

⁶ Iflg. kjøreplanen var sendetidspunktet for Gelius og Hvermann fra kl 08.00 fram til den 30.11. Etter det begynte programmet kl 06.00 – som nå (jf sendeplan på nett). Det samme gjelder for Timen (fra kl 08.00 fram til 29.11)

temaene i utvalget kan sies å ha direkte flerkulturell relevans. Flere tema vil imidlertid kunne favnes av et videre mangfolds- (som inkluderer eksempelvis homofili) og nisje- (som bistand til barnehjem i Russland) begrep.

Unntaksvis blir også flerkulturalitet berørt i programmet. Dette skjer i to av de analyserte sendingene. Det mest markante og lengste eksemplet er når Gelius har journalist Kathrine Aspaas på besøk. Einar Gelius sier; ”Det norske samfunnet har blitt flerreligiøst og flerkulturelt de siste årene ... - hvordan påvirker dette oss som etniske nordmenn, tror du?” Aspaas reflekterer rundt dette og de snakker om utfordringer knyttet til integrering i 2,5 minutter (23.11.08). Det andre utsagnet kommer i samtale med Ingebrigt Steen Jensen, ”Mr Stabæk”. Han kommer med følgende, litt løsrevete, kommentar: ”..Vålerenga prøver i forhold til fargerik fotball, å inkludere ungdom med minoritetsbakgrunn.. De tar samfunnsansvar” (09.11.08).

Programleder Einar Gelius og alle gjester i uke 42 – 49 har etnisk norsk bakgrunn. Gjestene i denne perioden var: Harriet Rudd (aksjonsleder TV-aksjon – Blå kors), Karen Pinholdt (nyvalgt leder i landsforeningen for lesbiske og homofile), Hilde Heltberg (artist), Ingebrigt Steen Jensen (før cupfinalen i fotball), Cecilie Nordstrøm (om barnehjem i Kaliningrad), Katrine Aspås (avtroppende journalist i Aftenposten), Elin Toft (Redd Barna) samt Marit Slagsvold og Birgitte Gjestvang (forfattere av aktuell bok om barn og sorg).

Timen; norsk musikk og sjeldne røster

Timen er et program med gjest i studio som sendes tidlig en lørdags morgen, kl 06.00 (tidligere kl 08.00), med reprise samme dag kl 23.00 og mandag kl 02.00. Omfanget på det redaksjonelle innholdet er fra 19 – 25 minutter, i gjennomsnitt 21 minutter (ila ca 60 minutters varighet totalt, inkl nyheter). Programleder er Gerd Johansen, og hun har en personlig og åpen stil i programlederrollen.

Det spilles mye musikk med norske artister (på norsk og på engelsk) også i Timen. Dette gjelder særlig i første del av utvalgsperioden da fra syv til ti musikkinnslag av ti totalt var med norske artister (på norsk og engelsk, flest på engelsk). Vi ser det samme bruddet med markant reduksjon i norsk musikk i Timen som i Gelius og Hvermann fra begynnelsen av november. I

de seks siste programmene er bare to av artistene norske i hvert program (av 9 – 10 artister). Dette gir en andel norsk musikk totalt på ca 40%.

I regelen (ett unntak) kommer det ingen reklame før etter programmet. Da følger en reklamebolk på 2 – 3 minutter.

Ingen av temaene i de utvalgte programmene har direkte flerkulturell relevans. Det eneste mulige unntaket kan være programmet om buddhisme (06.12.08). Men dette er et intervju med en etnisk norsk buddhist som ikke i noen grad trekker inn tematikk knyttet til buddhisme i forhold til Norge som multikulturelt samfunn, utover å nevne at de fleste buddhister i Norge kommer fra Vietnam og Thailand⁷. Innholdet i programmet kan snarere leses i et New Age-perspektiv. Timen kan karakteriseres som et program om livsfilosofi, med plass for røster som sjeldent høres på radio. Eksempler på dette er også representanter for rusmisbrukere og prostituerte.

De eneste øvrige utsagnene som kan karakteriseres som flerkulturelt relevante gjennom åtte sendinger av Timen, kom i intervjuene med generalsekretæren i Bibelselskapet, Stein Mydske, og leder for de prostituertes interesseorganisasjon (PION), Astrid Renland. I prat med Mydske om Bibelens eventuelle universelle gyldighet, sier programleder: ”..Hva om .. det var Muhammed det handlet om, altså Koranen. Det er jo det de mener, muslimene... Vi skal ikke gi oss ut på om det er Bibelen eller Koranen som har rett. .. Men dere dytter ikke Bibelen på et menneske som bekjenner seg til Koranen?” (22.11.08). I samtale med PIONs leder, blir den nye prostitusjonslovgivningen tema, og Renberg sier; ”...loven har blitt en viktig symbolpolitikk (i Sverige)...” ... ”det lille dem har av prostitusjon er blant folk som tilhører etniske minoriteter og som ikke har samme forståelse på likestilling som svenske menn har..” (01.11.08).

Programleder (Gerd Johansen) og alle gjester i uke 42 – 49 har etnisk norsk bakgrunn. Gjestene var Astrid Reinland (leder i PION, prostituertes organisasjon), Asbjørn Stavenes (leder i Mesterens lys), Trine Gjermundbo (infoansvarlig, Fretex), Stein Mydske

---

⁷ Gjest Stein Ove Olafsen sier: ”...I Norge er det jo tett opp imot 15 000 buddhister. Men langt de fleste er jo ikke norske. Dette er fra Thailand, Vietnam og andre land. Av dem så er det vel ca tusen som er norske” (Timen 06.12.08)

(generalsekretær i Bibelselskapet), Live Bressendorf Lindseth (kommunikasjonsrådgiver, om kroppsspråk) og Svein Ove Olafsen (buddhist, om buddhisme på norsk).

P4 og programforpliktelsene

P4s programkrav lyder, som nevnt, slik: "...80 sendinger og 70 timer med programmer for og om det flerkulturelle Norge". Programmene Gelius og Hvermann og Timen synes i liten grad å kunne sies å bidra til å oppfylle kanalens flerkulturelle programkrav. En gjennomgang av gjestene for hele 2008 indikerer også dette, men nyanserer bildet noe. I løpet av hele året hadde Gelius fire gjester totalt med navn som indikerer en flerkulturell bakgrunn, samt to etnisk norske gjester hvor flerkulturell tematikk må antas å ha blitt berørt⁸. Timen hadde fem program med gjester/tema med flerkulturell bakgrunn (inklusive en reprise) og to gjester hvor det er sannsynlig at hovedtemaet var flerkulturelt relatert⁹.

Programmene Gelius og Hvermann og Timen ser først og fremst ut til å bidra til å oppfylle programkrav knyttet til livssyn og norsk musikk (krav om 35%). Hva som ligger i programkravets formulering "...for ... det flerkulturelle Norge" er imidlertid selvsagt (fortsatt) problematisk, men det skulle i alle fall ikke være noen grunn til at disse programmene skulle treffe personer med flerkulturell bakgrunn mer hjemme enn andre lyttere. På basis av de to programmene er det selvsagt ikke mulig å anslå antall timer med flerkulturelt relevant innhold i P4s sendeflate *totalt*, vurdert opp imot 70-timers-forpliktelsen. Det kan selvsagt teoretisk sett tenkes at andre program i P4 har tydeligere flerkulturelle dimensjoner. Men de programmene som P4 har trukket fram som grunnlag for denne analysen, synes i begrenset grad å bidra til oppfyllelsen av dette flerkulturelle programkravet.

TV 2

TV 2 startet sine sendinger i 1992 og er Norges eneste kommersielle fjernsynskanal med allmennkringkastingsforpliktelser. De nåværende konsesjonsvilkårene er gyldige fra 2003 til

---

⁸ Disse var: Kohinoor Nordberg (10.02.08), Kari Helene Partapuoli (Antirasistisk senter. 08.06.08), Usman Rana (17.08.08), Mina Hadjian (12.10.08), Thomas Hylland Eriksen (13.07.08) og Elisabeth Rasmussen (Flyktningehjelpen. 12.05.08) Jf oversikt fra P4 over gjester i Gelius og Hvermann i 2008.

⁹ Disse var: Sylo Tarku (15.03.08 (Tema: Noas) og 31.05.08 (Tema: Et liv som minoritet. Reprise 27.09.08)), Akthenaton Oddvar De Leon (28.06.08 (Tema: Offentlig diskriminering), Christina Latini (09.08.08 (Tema: Spiritisme), Hege Storhaug (05.07.08) og Elisabeth Rasmussen (30.08.08 (Flyktningehjelpen)). Jf oversikt fra P4 over alle gjester i Timen i 2008.

2009. TV 2 var eneste søker i begge konsesjonsrundene, noe som kan sies å ha gitt institusjonen en sterk posisjon når det gjelder utformingen av programkravene.

TV 2s flerkulturelle programkrav er vidt formulert og lyder slik: "TV 2 skal ha egne programmer eller programinnslag for etniske minoriteter".

Som nevnt, ble det pga denne vide formuleringen av programkravet og på bakgrunn av at TV 2 ikke har et eget magasinprogram for eller om etniske minoriteter, foretatt et utvalg basert på TV 2s sendinger *gjennom hele året*. Dette resulterte i et sammensatt og bredt utvalg når det gjelder programsjanger; både dokumentar- (2 Dokument 2 og 1 Reflektor), magasin/livsstil- (1 Tonje Steinsland møter..., 1 Pastor på prøve), samt realitysjangeren (1 episode av Karasjokket) er representert¹⁰. Alle temaene i de utvalgte programmene har på ulike måter flerkulturell relevans, naturlig nok, da dette nettopp var det viktigste utvalgsriteriet. Temaene dreier seg om integrering (hovedtema i 3 av programmene), kriminalitet (2) og arbeid/utdanning (1). Alle program inkluderer også kilder med flerkulturell bakgrunn, mens ingen av disse programmene har programledere/reportere med etnisk minoritetsbakgrunn.

Her følger en summarisk gjennomgang av TV 2-programmene etterfulgt av en samlet drøfting av programmene sett i forhold til programkravet. Hovedspørsmålet er *i hvilken grad/om* programmene kan sies å ha flerkulturell relevans. Det er også interessant å se *hvordan* flerkulturelle spørsmål belyses gjennom programmene, og dette skjer i grove trekk i forhold til tema, kildebruk og perspektiv. Innholdet i hvert program blir ikke presentert i detalj og blir heller ikke gjort til gjenstand for en detaljert kvalitativ innholdsanalyse (noe som særlig disse programmene egentlig inviterer til...).

Dokument 2 – Blodpenger og Forsvunnet i lykkeland

Dokument 2 er TV 2s eldste dokumentarprogram, og ble sendt første gang i 1992. TV 2s faste sendetid for dokumentarer var i 2008 mandager kl 22.30 hvor henholdsvis Dokument 2 og Reflektor ble sendt vekselvis.

---

¹⁰ De øvrige programmene som ble oppgitt av TV 2 og ikke er inkludert i utvalget, primært av omfangsmessige grunner (jf tidligere avsnitt om utvalg), er Gudene vet (flere program), Tibets forbudte stemme og TV-pastoren (flere program) samt Karasjokket (del 2 og 3 – disse episodene har blitt sett, men ikke registrert og analysert)

Blodpenger

Slik beskrives ”Blodpenger” på TV 2s egne nettsider:

”Filmen handler om hawala-systemet og hvordan innvandrere overfører penger til hjemlandet. Enorme beløp forsvinner hvert år ut av landet utenfor myndighetenes kontroll. Hawala har blitt sett på som nødhjelp, men en del av overføringene er i realiteten hvitvasking av penger.”

Blodpenger handler altså om hawala-systemet først og fremst forstått som hvitvasking av penger. Hovedtemaet kan dermed kategoriseres til å dreie seg om kriminalitet. I tillegg til programlederen (voice over) Tommy Gulliksen har halvparten av kildene i dokumentaren etnisk norsk bakgrunn, mens halvparten har etnisk minoritetsbakgrunn, i hovedsak somalisk. Det er stor forskjell på hvordan de etnisk norske og minoritetskildene kommer til orde, både når det gjelder posisjon og taletid. Flere av de flerkulturelle kildene blir heller ikke navngitt, og noen er anonymisert ved sladding. Det er utelukkende mannlige kilder i dokumentaren. Tre av de etniske nordmennene er økonomietterforskere. Det er ingen kilder som setter hawala-systemet inn i en større kulturell sammenheng.

Temaet i Blodpenger er klart konfliktorientert og vinklingen må sies å være svært kritisk og negativ. Man kunne også tenke seg en dokumentar med en vinkling som presenterte hawala-systemet i et bistandsperspektiv; som en måte å overføre penger til familien i land der det ikke er et eksisterende utbygd bankvesen. Perspektivet kan sies å være fordypende med tanke på research, grundighet og detaljnivå og i klart mindre grad fordypende når det gjelder å formidle forståelse for hawala-systemet i en mer nyansert kulturell sammenheng.

Det hører med til historien om Blodpenger at dokumentaren utløste kritikk og debatt. Det kom sterke reaksjoner fra både høgskolelektor i journalistikk, Nazneen Khan (Aftenposten 13.03.08) samt redaksjonssjef i NRK, Ole Jan Larsen (Journalisten 20.06.08). Dokumentaren ble karakterisert som stigmatiserende, rasistisk og polariserende.

Forsvunnet i lykkeland

”I år vil det komme over 14 000 asylsøkere til Norge uten identitetspapirer. Norske myndigheter aner ikke hvem de er, og jobben med å finne identiteten til disse menneskene er svært tidkrevende – i noen tilfeller nesten umulig. Svært mange opererer med flere identiteter og mange forsvinner når de får avslag på asyl.”

Slik presenteres Forsvunnet i lykkeland på TV 2s egen vaskeseddel på nett. Forsvunnet i lykkeland¹¹ handler mao om illegal innvandring, og dokumentaren tegner i stor grad et bilde av den generaliserte asylsøkeren som kriminell. Deler av filmen er viet politiets leting etter asylsøkere uten id-papirer. I den andre delen av dokumentaren kommer vi til en viss grad under huden på en av asylsøkerne, Ahmad Wald.

Blant de som medvirker i første del av dokumentaren, har ni personer etnisk norsk bakgrunn, et flertall av disse er knyttet til politiet, en er ikke navngitt. Fire personer i filmen har flerkulturell bakgrunn, to kommer fra India, en fra Nepal og en får vi ikke oppgitt opprinnelsesland på. To blir ikke navngitt. De fire kildene med flerkulturell bakgrunn er alle asylsøkere. Ti av kildene er menn, tre er kvinner.

Temaet i Forsvunnet i lykkeland er konfliktorientert og vinklingen må karakteriseres som negativ, til dels svært negativ. Perspektivet er fordypende.

Begge Dokument 2-programmene kan sees som sterkt kritiske og med en konfliktorientert og negativ vinkling. Dette stemmer selvsagt godt overens med generelle trekk ved dokumentaren som sjanger. Når det gjelder perspektiv i forhold til hvordan programmene kan tenkes å påvirke seerne, må begge dokumentarene totalt sett antas å ville fungere mer stigmatiserende enn normaliserende. Dokument 2 her kan slik sies å balansere mellom en fare for stigmatisering og forsterkning av fordommer på den ene siden og på den andre siden være et program som våger å ta opp betente saker og kritikkverdige forhold knyttet til innvandring.

I hvilken grad disse dokumentarene finner personer med etnisk minoritetsbakgrunn hjemme som seere og med det er egnet til å bidra til å innfri programkravet om programmer *for* etniske minoriteter er et spørsmål med flere sider. Det er på den ene siden sannsynlig at mange med for eksempel somalisk bakgrunn ville se på dokumentaren om hawala-systemet med interesse (sannsynligvis mange med kritisk, og mulig opprørt, blick), mens flyktninger og asylsøkere med en viss norskkunnskap og med ulike typer etnisk bakgrunn på samme måte må antas å finne programmet om papirløse asylsøkere interessant. Det blir likevel søkt å inkludere disse i en vurdering av hva som må antas å være den primære målgruppen for dokumentarene. Målgruppen synes først og fremst å være (etniske) nordmenn med interesse for dokumentarer generelt og tematikken i disse dokumentarene spesielt. Forsvunnet i lykkeland og Blodpenger

---

¹¹ Forsvunnet i lykkeland består av to deler (a ca 30 minutter). Den grundigste registreringen er gjennomført av del 1, og tallene her refererer til denne. Del 2 er i hovedsak et portrett av en av de papirløse asylsøkerne.

er i større grad program om marginaliserte (ut fra vinkling i dokumentaren og/eller status i samfunnet) etniske minoriteter enn for etniske minoriteter generelt.

Reflektor – Velkommen til Norge

Familien Okoko flykter fra krig og massakre i Kongo, og får et nytt liv i Norge. De får rekkehus, klær, skoleplass for barna og penger på konto – Norge er herlig. Eller? (jf TV 2s vaskeseddel på nett).

I Velkommen til Norge følger vi den kongolesiske familien på fire tett hele veien fra flyktingleiren til rekkehuset i Trøndelag. Historiens eneste forteller er husets sønn (voice over), og seeren får et inntrykk av at beskrivelsen er helt på familiens egne premisser. De etnisk norske som er med i filmen har i høy grad rolle som statister. Flyktingenes første møte med Norge står sentralt i dokumentaren, og tematisk kan den plasseres i kategorien integrering.

Perspektivet i filmen er positiv, nokså fordypende og den fungerer svært normaliserende. Vi møter hele mennesker med mange fasetter og nyanser. Som seere identifiserer vi oss raskt med de nyankomne.

Det er sannsynlig at filmen vil være interessant for mange seere med etnisk minoritetsbakgrunn som i ulik grad vil kunne kjenne seg igjen i familiens møte med det norske samfunnet og etniske nordmenn. Samtidig vil dokumentaren treffe etniske nordmenn med interesse for integrering og kulturmøter hjemme. Velkommen til Norge synes å bidra til å innfri TV 2s programkrav.

Regissør Mona Friis Bertheussen fikk KKD's menneskerettspris for Velkommen til Norge.

Pastor på prøve – hos Tommy Sharif

Pastor på prøve er kategorisert under "Fakta. Livssyn og samfunn." på TV 2s nettsider. Dette programmet er det første i en serie.

TV-pastor Egil Svartdahl oppsøker arbeidsplasser både som medarbeider og for å lete etter tvil og tro. Første stopp er på dekkcenteret til Tommy Sharif. Egil forsøker også, med mindre hell, å få Tommy Sharif til å snakke om sin tro. Det viser seg vanskelig, men Egil kommer likevel tett på Tommy. Han som blant annet innrømmer at forretningslivet har gått ut over barna. Det har han dårlig samvittighet for. (fra TV 2s beskrivelse av programmet på nett)

Innledningsvis stiller Svartdahl spørsmålet; ”Hva tror de på hos Sharif?” Pastoren snakker mest med to av de ansatte som begge har opplevd å miste sin beste venn i en trafikkulykke. De snakker om tro og tvil og hvordan man håndterer et slikt tap.

Den eneste, men tydelige, flerkulturelle dimensjonen ved programmet er at Tommy Sharif er norskpakistansk, noe han ikke synes å være særlig innstilt på at blir tematisert. Han synes å underkommunisere sin pakistanske bakgrunn gjennom flere uttalelser, bl.a ved å vise til seg selv som ”pakkis” (”..jeg tar ikke en spansk en, men en pakkis en!..”). Og når Svartdahl avslutningsvis spør Sharif: ”Fins det nåde i islam?”, får han svar på tiltale. Sharif svarer som så: ”..Nå skal jeg kjøre bort trucken, finne fremmedordboken og slå opp på ”nåde”. Så kan vi snakkes..”.

Det tydeligste temaet i programmet er livsfilosofi og livssyn, og den flerkulturelle dimensjonen består, som sagt, først og fremst i at Tommy Sharif er norskpakistansk.

Perspektivet synes å fungere normaliserende, særlig pga Sharifs rolleutforming med insistering på at etnisk bakgrunn ikke skal gjøres relevant og bruk av humor i å ”ufarliggjøre” den. Programmet må totalt sett sies å ha en positiv og harmoniorientert vinkling. Det må antas å kunne være av særlig interesse for nordmenn med norskpakistansk bakgrunn, og bidrar slik til å innfri programkravet om etniske minoriteter som målgruppe.

Tonje Steinsland møter Phung Hang

Serien ”Tonje Steinsland møter...” er kategorisert som ”Fakta. Livssyn og samfunn” på TV 2s nettsider. Portrettserien ble første gang sendt i 2004, og har vært på lufta siden den gang. Programmet er et portrettprogram med en-til-en samtale. I begynnelsen av programmet presenteres tema og intervjuobjekt gjennom et reportasjeinnslag på ca 1,5 minutter (av ca 24

minutter totalt). I det analyserte programmet møter Steinsland den norskvietnamesiske artisten Phung Hang.

"Phung Hang (26) er popartist og programleder i NRK. Hun er født i Brummundal og så ikke på seg selv som annerledes - inntil en rasistisk ungdomsgjeng begynte å plage henne på barneskolen. - Det begynte med rop som "jævla apekatt" og "dra deg hjem, din svarting". Det fortsatte med slag og spark og flasker i bakhodet. Så en kveld kom det en stein inn gjennom stuevinduet til familien min. ... I en åpen samtale med Tonje Steinsland forteller Phung Hang om en del av den ukjente historien bak konflikten i bygda. Den handler om Phungs vietnamesiske familie som ble målet for rasistisk vold og trakassering." (fra TV 2s beskrivelse på nett)

Det sentrale temaet i programmet er rasisme og kan dermed kategoriseres i vår hovedkategori integrering. Intervjuet går i dybden med stort rom for at Hang får formidlet sine tanker og erfaringer. Perspektivet må sies å være både fordypende, positivt og normaliserende.

Det er rimelig å anta at dette programmet særlig vil treffe mange med etnisk minoritetsbakgrunn hjemme ut fra en mulig identifikasjon med Hangs erfaringer og situasjon. Alle, uavhengig av egen bakgrunn, som er interessert i integreringsspørsmål og rasisme som problem vil også være naturlig målgruppe for programmet. Møtet med Phung Hang ser slik ut til å bidra til å innfri TV 2s flerkulturelle programkrav.

Karasjokket

Karasjokket er en realityserie i tre episoder hvor temaet er kulturmøte i vid forstand. Serien ble sendt første gang i 2007 og ble sendt i reprise i 2008. Alle episodene er sett og episode nummer en har vært gjenstand for registrering og analyse.

Slik presenteres serien i vaskeseddelen på TV 2s nettsider:

"Fire "nye landsmenn" fra Afrika og Asia blir invitert til Finnmark med beskjed om at de skal bli med på et kulturmøte. Men det samiske vertskapet har lagt opp til et kultursjokk i sameland - de fire skal forvandles til samer i løpet av en uke!"

Karasjokket er først og fremst et humorprogram som inkluderer ”Ti øvelser i å bli same” (jf programmets intro). Det er i sannhet et kulturmøte når ”ekte” innvandrere (med relativt kort botid i Norge) skal ”samifiseres” i en intensiv uke. Hovedtemaet kan sies å være integrering, dog i en noe annen betydning enn normalt i en norsk kontekst, da det etnisk norske er fraværende som element i reality-programmet.

Aktørene i Karasjokket er Bobby Joos fra Gambia, Sarah Mirindi fra Kongo, John Noceda og Beth Arciaga fra Filippinene samt det samiske ekteparet Line Østby og Johan Anders Bær fra Karasjok (vertskap).

Gjennom utfordrende og til dels halsbrekkende ”kulturøvelser” blir vi nærmere kjent med deltagerne. Innholdet knytter an til det ”ursamiske” med så vel lassokasting som oppsetting av lavvo på menyen; ”Et kulturmøte der afrikansk og filippinsk kultur skal møte samisk villskap i et skikkelig karasjokk!” (jf voiceover ved Mikkel Gaup innledningsvis).

Karasjokket er en serie som må antas å kunne treffe mange seere gjennom sin humoristiske tilnærming til et absolutt uortodoks kulturmøte. Programmet framstår som nyskapende og originalt, noen vil kan hende kalle det absurd. Det kan på ulike måter tenkes å både utfordre og bekrefte fordommer, sistnevnte særlig med tanke på en nokså endimensjonal og stereotypifiserende presentasjon av ”det samiske”. Perspektivet er i stor grad harmoniorientert, positivt og normaliserende, særlig gjennom humor som virkemiddel. Det er sannsynlig at personer som selv har erfart kulturkollisjoner generelt og personer med etnisk minoritetsbakgrunn i Norge spesielt vil kunne ha særlig stor interesse for serien. Programmet synes å kunne bidra til å innfri programkravet om etniske minoriteter som målgruppe.

TV 2 og programkravet

TV 2s programkrav lyder slik: ”TV 2 skal ha egne programmer eller programinnslag for etniske minoriteter”. Formuleringen ”for” (og altså ikke ”om”) kan være problematisk i vurderingen av hvorvidt TV 2 oppfyller forpliktelsene. Det er, som tidligere nevnt, ikke opplagt at programmer om flerkulturelle forhold også har etniske minoriteter som naturlig målgruppe. Det synes likevel som at omfanget på TV 2s sendinger om, og kanskje for, etniske minoriteter har økt sammenlignet med tidligere år (jf vurdering fra Medietilsynet knyttet til TVs oversikt over programmer gjennom året). Det finnes dessuten selvsagt også

programinnslag med flerkulturell relevans i den generelle sendeflaten (nyheter, debattprogram¹² etc). Dette ble også understreket av TV 2 (i e-post) i oversendelsen av oversikten over program. Dette vil for øvrig selvsagt gjelde alle allmennkringkasterne.

I hvilken grad kan man så si at de analyserte TV 2-programmene samlet sett bidrar til å innfri programkravet? Alle programmene i utvalget har tydelig flerkulturell relevans, på til dels svært ulike måter, som f.eks de diametralt motsatte dokumentarfilmene i Dokument 2 og Reflektor. Samtidig ser vi at program rettet mot befolkningen generelt kan tenkes å treffe etniske minoriteter som målgruppe spesielt gjennom for eksempel portrettprogrammet med Phung Hang, TV-pastoren på besøk hos Tommy Sharif og gjennom realityserien Karasjokket. Det er likevel en utfordring å vurdere *helheten* av TV 2s tilbud for etniske minoriteter opp imot programforpliktelsene, både ut fra programkravets vide formulering og programmenes faktiske omfang og innhold.

NRK

NRK fylte 75 år i 2008, og har som lisensfinansiert allmennkringkaster et særlig ansvar når det gjelder å innfri alle typer programforpliktelser. NRKs flerkulturelle programkrav er generelt formulert, og lyder slik: "NRKs samlede riksdekkende programtilbud skal både i radio og fjernsyn i det minste inneholde programmer for nasjonale og språklige minoriteter.". (NRKs vedtekter 2004, programkrav, paragraf 3-5, pkt g). I NRKs vedtekter står det dessuten at NRKs programtilbud også skal "ha et innhold som appellerer til brede lag i befolkningen og som ivaretar interessene til minoriteter og særskilte grupper" og "samlet ha en bred samfunnsmessig dekning og således avspeile mangfoldet av kultur, livssyn og levekår som finnes i de forskjellige delene av landet" (NRKs vedtekter 2004, s 2). Andre styringsdokumenter omhandler også flerkulturelle forhold. Mest sentralt står NRK-plakaten av i fjor. Der står det at:

NRK skal formidle kunnskap om, og speile mangfoldet i det norske samfunnet. NRK skal skape arenaer for debatt og informasjon om Norge som et flerkulturelt samfunn.

---

¹² Det er ellers, og apropos, sannsynlig at flerkulturelle spørsmål har vært tema også i debattprogram i TV 2 (som Tabloid) i løpet av 2008. "Innvandrer"spørsmål blir erfaringsmessig hyppig debattert i TV 2s debattprogram (jf Alghasi 1999).

og: ”..NRK skal ha et tilbud for minoriteter.” (NRK-plakaten, 2008, pkt 3, c og b, utdrag)

Medietilsynet har pr i dag ikke formelt tilsynsansvar når det gjelder NRK-plakaten, men vil få det gjennom kommende vedtak om at plakaten skal inn som del av NRKs vedtekter. Dette vil skje i NRKs generalforsamling (som er KKD) i juni i år¹³. Det er dermed rimelig å også skjele til NRK-plakaten i vurderingen av programkravinnfrielsen for 2008. De flerkulturelle forpliktelsene som er uttrykt i NRK-plakaten kan sees som de mest sentrale føringene¹⁴.

Migrapolis – på TV og radio – utgjør datagrunnlaget for NRK i denne undersøkelsen.

Migrapolis (TV) er et flerkulturelt magasin som sendes hver onsdag kl 22.30 på NRK 1 (og i reprise på NRK 2 kl 14.30 neste dag). Radio Migrapolis sendes hver søndag på NRK P2 kl 13.30 (med reprise hver fredag kl 15.30). Fire utvalgte Migrapolis (TV) og Radio Migrapolis-sendinger (åtte til sammen) fra perioden uke 42 – 49 har blitt analysert. Kjøreplan for Radio Migrapolis for hele utvalgsperioden (alle program) utgjør også en del av datagrunnlaget.

Radio Migrapolis; flerkulturelle tema og kvinnelige kilder

Det flerkulturelle magasinet Radio Migrapolis startet opp i 2005, og sendes på søndager kl 13.30 på NRK 2 og i reprise på samme kanal fredager kl 15. Programmet varer i en snau halvtime, og omfanget på redaksjonelt stoff er på 16 – 18 minutter, i gjennomsnitt 17 minutter. Musikken er generelt ”ikke-vestlig”, både når det gjelder språk og artister. I de undersøkte programmene var det en overvekt av latinske rytmer, på spansk og portugisisk.

Den typiske Radio Migrapolis-sending tar opp tre ulike tema, gjennom telefonintervju og reportasje, og iblant gjennom debatt. Temaene har ofte aktualitetspreg og omhandler gjerne forhold som har stått sentralt i nyhetsbildet. Det hender også at tema fra Migrapolis TV tas opp i radiomagasinet. Alle tema har flerkulturell relevans. De fleste temaene faller i kategorien integrering (5 innslag), mens religion/tro (3), kultur (2), familie (1), krig (1) og

---

¹³ Jf informasjon i møte med Medietilsynet 16.03.09

¹⁴ I høringsutkastet til ny allmennkringkastingsplakat for NRK het det at ”NRK skal synliggjøre mangfoldet og reflektere Norge som et flerkulturelt samfunn” og ”NRK skal fremme økt forståelse og dialog mellom ulike grupper i samfunnet” samt ”...fremme forståelse mellom folkegrupper”. I høringsrunden pekte Norsk Redaktørforening kritisk på at slike målformuleringer knyttet til journalistikkens *konsekvens* er uheldige og vil kunne få betydning for NRKs frihet til å ta opp forhold som fremstår som kontroversielle og vanskelige. I den endelige versjonen ble punktene om dialog og å skulle fremme forståelse fjernet (Bjørnsen 2008)

asylsøkere (1) også er representert i utvalget. En samlet oversikt over de faktiske tema og kilder finnes i vedlegg 2.

Innslaget av kilder med flerkulturell bakgrunn er stort i Radio Migrapolis. I de utvalgte programmene har 12 kilder flerkulturell bakgrunn, mens 8 kilder er etnisk norske. Det er en klar overvekt av kvinnelige kilder, med fire menn og 16 kvinner representert i utvalget. Det er ellers et større innslag av ekspertkilder enn i for eksempel Babel, særlig representert ved samfunnsforskere.

Radio Migrapolis sin programleder, Dang Trinh, har flerkulturell bakgrunn, med røtter til Vietnam. Han overtok som programleder i Radio Migrapolis i september 2008, som vikar for Carolina Maira Johansen, som har chilensk bakgrunn. De analyserte programmene er dermed blant de første sendingene med Trinh ved roret.

Programleder står selv for de fleste reportasjeinnslag. I perioden høres også tre andre reportere på lufta. Blant disse tre har to flerkulturell bakgrunn (en mann og en kvinne, representert med en reportasje hver i utvalget) og en har etnisk norsk bakgrunn (mann). De to reporterne med flerkulturell bakgrunn er til vanlig reportere i Migrapolis på fjernsyn.

Perspektivet i Radio Migrapolis fremstår å være fordypende og analytisk. Det er normalt gjort grundig research til hver sak og temaet settes inn i en større sammenheng. Til vanlig kommer flere kilder kommer til orde og det stilles til dels kritiske spørsmål. Programmet må også sies å ha en klart normaliserende funksjon, og det tas opp både konfliktorienterte og ”harmonipregede tema.

Migrapolis TV; flerkulturelt flaggskip gjennom 11 år

Migrapolis må kunne kalles NRKs flerkulturelle flaggskip, og blir trukket fram i alle allmennkringkasterregnskapene siden programmet ble etablert. I NRKs årsrapport for 2007 blir Migrapolis beskrevet slik: *10. oktober feiret Migrapolis 10 år på lufta. Programmet har gått fra å være et smalt NRK2 program for spesielt interesserte, til å bli et kulturprogram for folk flest. Programmet handler om det flerkulturelle Norge, og henvender seg til hele befolkningen. Migrapolis forteller personlige historier om temaer som familierelasjoner, sosiale nettverk, utdanning, religiøs overbevisning, tro og tvil.*

Migrapolis er et reportasjemagasin som varer i en halv time og oftest tar opp ett hovedtema som belyses fra tre ulike ståsteder og vinkler. De tre historiene kryssklippes, noe som gir en god variasjon i presentasjonen. Tre av fire tema i utvalget inkluderer direkte et flerkulturelt perspektiv; som asylmottak (belyst gjennom naboer, asylsøkere, ansatte på mottaket), overgangen ung/voksen (belyst gjennom tre unge; med afghansk, irakisk og islandsk bakgrunn), eldreomsorg (belyst med norskindisk, norskghanesisk og ”helnorsk” case). Det fjerde temaet er overnaturlige fenomener (belyst gjennom en same og to med etnisk norsk bakgrunn).

Det som kjennetegner form og innhold er at vi kommer tett på mennesker med ulike livserfaringer som gis rom for å formidle det de har på hjertet om det aktuelle temaet. Migrapolis er også kjent for å utfordre fordommer og ta opp tabubelagte tema.

Alle programledere i Migrapolis har eller signaliserer å ha flerkulturell bakgrunn (”signalisere” betyr her adoptert med mørk hudfarge, dette gjaldt i 2008 en programleder, født i Colombia). Redaksjonen totalt består av folk med bakgrunn fra Vietnam, Pakistan, Frankrike, Sri Lanka, Balkan og Norge.

Det synes å være en nokså lik fordeling mellom kilder med flerkulturell og etnisk norsk bakgrunn i Migrapolis. I de fire analyserte programmene er det 28 kilder med etnisk norsk bakgrunn og 23 kilder med flerkulturell bakgrunn. Her er både hovedpersonene i reportasjene og mer perifere kilder inkludert. En opptelling av bare hovedpersoner gir en klar overrepresentasjon av kilder med flerkulturell bakgrunn. Kjønnfordelingen hos kildene er 29 kvinner og 22 menn.

Perspektivene i Migrapolis kan generelt beskrives som fordypende, positive og normaliserende. Reportasjene i Migrapolis tar opp både konfliktfylte tema (som asylmottaksaken og muligvis reportasjen om eldreomsorg i utvalget) og ”gladsaker” (kanskje, vidt definert, eksemplifisert med reportasjene om overnaturlige fenomen i utvalget her).

NRK og programkravene

NRKs flerkulturelle programkrav innebærer at statskanalen skal tilby programmer for nasjonale og språklige minoriteter i både radio og fjernsyn. I dette programkravet er også formuleringen ”for”, jf tidligere omtale, en mulig, i alle fall teoretisk sett, utfordring i

vurderingen av innfrielse av programkravet. Samtidig er det imidlertid rimelig åpenbart at Migrapolis på både TV og radio er i front når det gjelder å speile og tematisere flerkulturelle Norge på en til dels dyptpløyende og fordomsutfordrende måte. Migrapolis synes særlig tydelig å bidra til å innfri sett i forhold til de nye formuleringene i NRK-plakaten: å skulle ”formidle kunnskap om, og speile mangfoldet i det norske samfunnet” og ”skape arenaer for debatt og informasjon om Norge som et flerkulturelt samfunn”.

NRK har også, naturlig nok, et økende innslag av flerkulturalitet i de generelle sendeflatene. Uten at det er gjennomført en studie av dette, synes det sannsynlig at personer med flerkulturell bakgrunn i stadig større grad inngår i sammenhenger der flerkulturelle spørsmål ikke er noe tema. Dette er ingen ny tanke. I 2004 stod følgende å lese i ”Om NRK i 2004”:

”Det er et uttalt mål for NRK å øke tilbudet til de flerkulturelle målgruppene i Norge. Dette programstoffet skal fortrinnsvis presenteres innenfor de kjente programformene som skal nå alle. Man ønsker ikke å skape en ”vi” og ”de andre”-holdning.”

NRKs satsning på å øke rekrutteringen av journalister med flerkulturell bakgrunn i 2008 (FleRe, oppstart i januar 2008), bør også nevnes¹⁵. Samtidig var det nettopp ved overgangen til mangfoldsåret at NRKs Noman Mubashir refset egen organisasjon og kritiserte NRK for å fortsatt være ”Blendahvit” (Aftenposten 31.12.07).

Resultatene i et komparativt perspektiv

Her følger en sammenlignende drøfting av noen utvalgte funn. Som nevnt, gjør programmenes store variasjon i format det vanskelig med detaljrik komparasjon. Det gir likevel mening å sammenligne enkelte dimensjoner ved radioprogrammene i alle kanaler, samt peke på noen tendenser i tema- og kildevalg mer generelt.

Redaksjonelt innhold

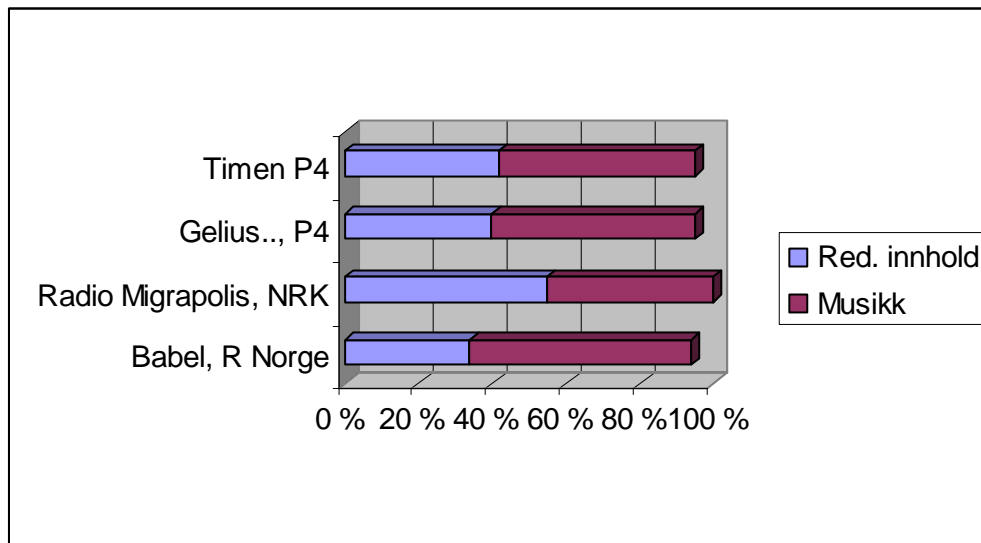
Hvor stor plass får det redaksjonelle innholdet i de forskjellige radiokanalene vi har studert? Blandingsforholdet mellom redaksjonelle saker, musikk og reklame, sier noe om

---

¹⁵ Fra pressemelding om FleRe-prosjektet våren 2009: ”NRK trenger flere flerkulturelle journalister. Siden januar i fjor har NRK drevet et eget opplæringsprogram for flerkulturelle journalister. Hittil har 15 stipendiater med familiebakgrunn fra Afrika, Asia, Sør-Amerika eller tidligere Øst-Europa fått opplæring i journalistikk i seks måneder. Åtte av de ti første som er ferdig utdannet gjennom denne ordningen har fått videre engasjement i bedriften. ...”

prioriteringen av det redaksjonelle stoffet. I tabellen under finner vi fordelingen mellom redaksjonelt innhold og musikk i de studerte programmene:

Figur 1. Redaksjonelt innhold og musikk i radioprogrammene

Vi ser at det i gjennomsnitt er et større innslag av redaksjonelle saker i NRK enn i både P4 og Radio Norge. I Radio Migrapolis utgjør det redaksjonelle innholdet 55% av sendingen, mens tilsvarende tall for Babel er hele 20 prosent lavere, med 34% av totalen. I Timen og Gelius og Hvermann er fordelingen mellom musikk og redaksjonelt innhold nokså lik. Her fylles henholdsvis 42% og 40% av sendingen med redaksjonelt stoff. Dette er ikke uventede resultat.

De resterende presentere i de kommersielle kanalene består av reklame. Som beskrevet under det enkelte program, er det relativt lite omfang på reklamen knyttet til disse programmene, ca fem prosent i både Radio Norge og P4. I P4 sendes også reklamen i de aller fleste tilfellene i etterkant av selve programmet. Lite reklame kan antagelig delvis forklares ut fra sendetidspunktet. Det er sannsynlig at annonsørene ønsker å flagges på lufta til andre tider enn tidlig lørdag og søndag (P4) og like før midnatt i ukedagene (Babel).

Hvem og hva kommer på lufta?

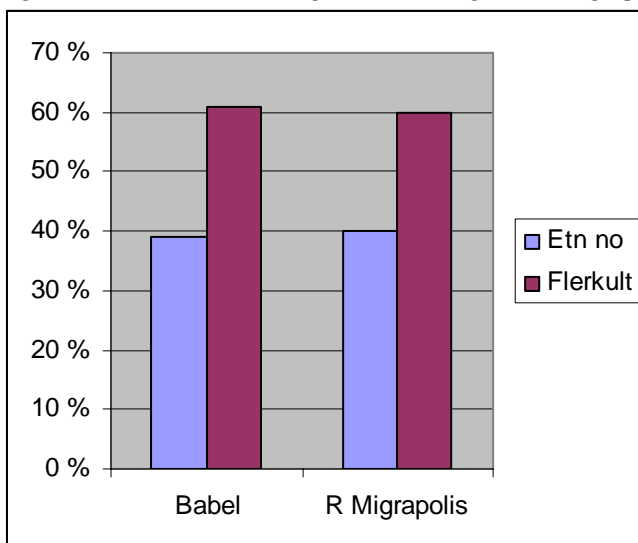
Generelt finner vi en overvekt av tema knyttet til det nære og personlige presentert gjennom individuelle livserfaringer i utvalget. Få tema handler om system og strukturer, og ingen av temaene i utvalget ble kategorisert som politikk (dette utelukker selvsagt ikke politiske

dimensjoner, som eksempelvis hijabdebatten i Radio Migrapolis). Og med unntak av Dokument 2-programmene i TV 2, blir også kriminalitet tematisert i liten grad. Dette står i en viss kontrast til tidligere undersøkelser (Fjeldstad og Lindstad 1999 og 2005), og kan tenkes å kunne forklares både ut fra at programmene er øremerket flerkulturelt innhold og programsjanger. Magasinsjangeren inviterer også til en annen type tematikk (Eide 2002).

Dersom vi ser nærmere på kildene, er det relevant å stille spørsmål om i *hvilken* type sammenheng og ut fra hvilke egenskaper de blir gjort relevante som kilder. Hvem kommer faktisk til orde? I Migrapolis (TV) kommer i stor grad ”folk flest” på lufta. Vi følger ”vanlige mennesker” som er interessante ut fra sine livserfaringer; i vårt utvalg som f.eks ung med flerkulturell bakgrunn, ansatt eller ”innsatt” på asylmottak og personer med overnaturlige evner. I Radio Migrapolis finner vi en relativt sett stor andel med ekspertkilder. Forskere og andre med spisskompetanse setter temaene inn i en større samfunnsmessig sammenheng. Babels kildetilfang synes i større grad å være preget av meningskilder. Kildene blir først og fremst relevante ut fra hva de mener, ofte knyttet til hvilket yrke de har. Ellers er det interessant å merke seg den store mannlige dominansen hos kildene i Babel og ditto kvinneflertall i Radio Migrapolis.

Slik er fordelingen mellom kilder med flerkulturell og etnisk norsk bakgrunn i Radio Migrapolis og Babel:

Figur 2. Kildenes etniske bakgrunn, Babel og Radio Migrapolis

Som vi ser, er det nesten identisk fordeling mellom kilder med etnisk minoritetsbakgrunn og etnisk norsk bakgrunn i de to flerkulturelle radiomagasinene. Kilder med flerkulturell bakgrunn er i flertall; det er ca 20% flere flerkulturelle kilder enn etnisk norske. Man kunne ellers generelt, i alle program og kanaler, kanskje forventet et større ”mangfold i mangfoldet”. Ingen av kildene i noen av programmene har for eksempel polsk opprinnelse/tilhørighet. Dette er interessant sett i lys av at polakkene i dag er den største gruppen av innvandrere i Norge. Vi finner også bare unntaksvis kilder med bakgrunn fra andre deler av tidligere Øst-Europa (i asylsaken i Migrapolis) og ingen fra Sør-Amerika. Nasjonale minoriteter, som romanifolk og kvener, ser også ut til å være klart underrepresentert. En enkelt same er representert i utvalget, i et av Migrapolisprogrammene. Her må det imidlertid ikke trekkes for bastante konklusjoner, da omfanget på utvalget er relativt lite i fht å kunne si noe generelt om kildenes bakgrunn. Men, med dette forbeholdet, synes tendensene til ”skjevhet i mangfoldet” å være rimelig tydelige.

Integrere, kritisere, analysere

Sett i lys av mediens demokratiske funksjon og med det idealet om at pressen både i sitt innhold skal speile og i sin sammensetning skal gjenspeile befolkningen totalt, er det interessant å se litt nærmere på *hvordan* de flerkulturelle temaene blir belyst. I hvilken grad kommer journalistikkens formål – og ideen om et samfunnsoppdrag, som også uttrykt i de flerkulturelle programkrav - til uttrykk gjennom perspektivene i programmene vi har studert? Hva kan programmenes ulike vinklinger si om hvorvidt det implisitt ligger et formål om å i hovedsak virke integrerende, kritiserende og/eller analyserende?

Ser vi på programmene i alle kanalene som en helhet, finner vi, med Dokument 2 som klareste unntak, en overvekt av lite konfliktorienterte tema, en positiv vinkling i formidlingen og det vi har valgt å kalle en normaliserende funksjon. Hovedinntrykket er at de flerkulturelle programmene totalt sett kan tenkes å kunne fungere integrerende¹⁶, og også det å ta opp konfliktfylte forhold vil også kunne ha en slik dimensjon. Et eksempel på dette er Babels reportasje om bruk av vold i oppdragelsen. Dels vil det at de fleste med flerkulturell bakgrunn i enqueten til en viss grad forsvare dette, kunne oppføre og virke bekræftende på fordommer både i minoritets- og majoritetsbefolkningen. Samtidig vil det at også en etnisk norsk kilde

---

¹⁶ ”Integrering” er selvsagt et sammensatt og komplisert begrep. Her er det enkelt tenkt å bety ”gjensidig forståelse” mellom folk med flerkulturell bakgrunn og ”majoriteten”, altså med ”alle målgrupper” i tankene og med ideen om integrering som en (minst) toveis prosess i bunnen.

forsvarer en ørefik og det at generalsekretær i islamsk råd tar avstand fra vold i oppdragelsen, nyansere bildet og øke forståelsen for at oppfatningene er sammensatte og kan gå på tvers av etniske skillelinjer.

På noen måter gjenspeiles nettopp journalistikkens samfunnsoppdrag slik det er formulert i Vær varsom plakaten¹⁷ i datamaterialet; pressen skal både informere og avdekke kritikkverdige forhold i samfunnet.

Avslutning

Gjennom en kvantitativ undersøkelse av utvalgte program i allmennkringkasterne har vi funnet at hver kanal oppfyller sine flerkulturelle forpliktelser på sammensatte måter og i ulik grad. NRK som lisensfinansiert kanal framstår gjennom Migrapolis (TV) og Radio Migrapolis med det tydeligste og mest solide tilbudet når det gjelder flerkulturelle forhold, mens P4 i liten grad, ut fra det analyserte materialet, synes å oppfylle sine flerkulturelle programforpliktelser. De analyserte programmene av P4s Timen og Gelius og Hvermann har et innhold som i større grad ser ut til å kunne være egnet til å bidra til å oppfylle programkravene knyttet til livssyn og andel norsk musikk. Gjennom analysen av Radio Norges flerkulturelle magasin Babel, har vi funnet at dette programmet har stor grad av flerkulturell relevans både i tema- og kildevalg, selv om formen på magasinet på mange måter er preget av Radio Norges generelle profil med en vektlegging av populærmusikk. TV 2s programtilbud til og om etniske minoriteter er variert og sammensatt og utfordrende å vurdere i forhold til programkravet som er svært vidt formulert. utfordringen ligger særlig i å vurdere omfang. De fleste av de analyserte TV 2-programmene synes imidlertid å kunne bidra til å innfri programforpliktelsene.

En begrensning i undersøkelsen er at den ikke sier noe om flerkulturelle dimensjoner og tema i de generelle sendeflatene. Verken flerkulturelt stoff i aktualitetssendinger eller flerkulturell representasjon og tematikk i andre program blir inkludert her. Sett i forhold til de overordnede siktemålene i allmennkringkastingsregelverket, kan eksempelvis Robert Stoltenberg som norskpakistaner i Borettslaget, etnisk minoritetskvinn som deltager i trimprogram i Puls og

---

¹⁷ Vær varsom plakaten (VVP) er pressens etiske retningslinjer. Slik lyder pkt 1.4 (første del), under "Pressens samfunnsrolle": "Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold."

Zahid Ali som skomaker i julekalender tenkes å representere viktige bidrag i denne sammenheng.

Flerkulturell rekruttering av redaksjonelle medarbeidere kan også være et bidrag til kanalenes flerkulturelle satsning på et overordnet nivå. Undersøkelser viser, ikke oppsiktsvekkende, at etnisk (som annen) bakgrunn også påvirker innholdet i journalistikken (Bjørnsen og Smistrup 2003). Det er rimelig å anta at rekrutteringen av journalister med etnisk minoritetsbakgrunn til redaksjonene også vil ha betydning for i hvilken grad innholdet når lyttere og seere med flerkulturell bakgrunn. Både NRK (særlig gjennom FleRe-prosjektet¹⁸) og TV 2 (særlig i nyhetsredaksjonen) har hatt økt rekruttering av journalister med flerkulturell bakgrunn de siste årene.

Vi har også påpekt den mulige uklarheten i programkravene knyttet til formuleringene ”om” og ”til/for”. Hvorvidt programmene skal ha etniske minoriteter som målgruppe og/eller skal omhandle tema knyttet til Norge som flerkulturelt samfunn med målgruppe uavhengig av etnisk bakgrunn kan i praksis raskt gli over i hverandre. Selve begrepene ”flerkulturell” og ”etnisk minoritet” er problematiske – men fortsatt nødvendige.

Det kan være verdt å stille spørsmål ved om ”de flerkulturelle” er å betrakte som en såkalt ”smal lytter- og seergruppe”. I realiteten er nok dagens etniske minoriteter generelt like brede som de er smale. Samtidig er det klart at det fortsatt kan trenges særtiltak og –programmer for at allmennkringkasterne skal nå enkeltgrupper blant dem som faller inn under disse sekkebegrepene. En undersøkelse blant norske studenter med flerkulturell bakgrunn dokumenterer for eksempel at de unge selv følger godt med i mediene *både* i Norge og i opprinnelseslandet, mens deres foreldre (som innvandret) i mindre grad er del av det norske mediefellesskapet. De unge tokulturelle oppfatter seg for øvrig til å ha både en dobbel identitet og en særegen krysskulturell kompetanse (Fogt og Sandvik 2008). Det kan synes som om det kan være verdt å vurdere om det er behov for mer presise kriterier for å definere ”flerkulturelle” og ”etniske minoriteter” som målgrupper i de flerkulturelle programkravene. Kanskje flerkulturelle programforpliktelser for fremtiden også med fordel kan inkludere målsettinger knyttet til å nå alle typer nordmenn?¹⁹

---

¹⁸ FleRe er et rekrutteringsprosjekt hvor personer med flerkulturell bakgrunn gjennom et stipend får opplæring i NRK over seks måneder. Prosjektet startet i januar 2008 og det tredje kullet er nå i gang.

¹⁹ Slik de nye formuleringene i NRK-plakaten allerede kan bære bud om (jf pkt 3c)

Det er snart ti år siden den forrige og første undersøkelsen om allmennkringkasting og etniske minoriteter ble gjennomført. Den gang, i 2000, var tilsynsansvaret lagt til Allmennkringkastingsrådet, og undersøkelsen ble gjennomført av Marius Osland ved Universitetet i Bergen. Oppdraget var å ”vise det språklige og tematiske programtilbudet for nasjonale/etniske/språklige minoriteter” og kartlegge på hvilke måter disse minoritetene ble representert i program og innslag som har en bredere målgruppe. Mao et annet oppdrag enn i herværende undersøkelse, men resultatene er like fullt interessante. Osland fant at de fleste ”etniske” innslagene i nyheter og aktualitetsmagasin (etniske minoriteter i utlandet ble for øvrig og relevant her også inkludert) og for det meste innen stoffområdene politikk, krim og næring. Et annet funn var at ungdomsprogrammene utmerket seg med en flerkulturell profil (AK-rapporten 2000). Det er en stund siden tusenårsskiftet, og skal vi spekulere, ville vi i dag etter all sannsynlighet funnet en større variasjon i den flerkulturelle representasjonen når det gjelder både type programmer og stoffområder.

Dette var også før NRK tok et oppgjør med negerkonger og hottentotter (2006), ”hijab” var fortsatt et fremmedord for både akademikere og folk flest og det var en sjeldenhet å høre andre enn Shabana Rehman og Aslam Ashan ytre seg i det offentlige rom. Fundamentale endringer tar tid, både på individ-, institusjons og samfunnsnivå. Bare framtiden vil vise i hvilken grad og på hvilken måte allmennkringkasterne er i ferd med å finne sin plass som både premissleverandør for og brobyggende og kritisk rapportør fra og for det flerkulturelle Norge.

Ut fra allmennkringkasternes egne rapporter ser det ellers ut til at det kan eksistere en stigende erkjennelse av at *en* nøkkel til en bedre journalistikk både for og om ”det nye norske vi” ligger i flere flerkulturelle journalister. Prosjektleder for rekrutteringsprosjektet FleRe i NRK og tidligere prosjektleder i Migrapolis, Marianne Mikkelsen, får siste ord. På spørsmål fra Babels programleder, Rune Hekkelstrand, i en av de analyserte sendingene (14.10.08) om hvorfor det er viktig å rekruttere flere journalister med flerkulturell bakgrunn, svarer hun:

Det er egentlig helt nødvendig. Vi må ha mange slags folk som kan tolke virkeligheten og formidle den – det ligger jo også i allmennkringkasteroppdraget... Vi kan ikke bare ha én type journalister som skal formidle virkeligheten og tolke den for hele resten av Norge.

Litteratur

Alghasi, Sharam (1999) *Slik er de, slik er vi og slik er verden: en kultursosiologisk studie av "innvandring"*, fremstilt i aktualitets- og debattprogram på NRK og TV2 i tidsrommet 1989 – 1997. Hovedoppgave i sosiologi. UiO

Allern, Sigurd (2005) *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. IJ-forlaget

Andreassen, Rikke (2005) *The Mass Media's Construction of Gender, Race, Sexuality and Nationality. An Analysis of the Danish News Media's Communication about Visible Minorities from 1971-2004*. PhD-dissertation. Department of History, University of Toronto. Canada

Bjørnsen, Gunn (2008) Integrators or interrogators? Exploring diversity in a Norwegian broadcast newsroom. Paper til The IAMCR Conference, Stockholm, July 20-25

Bjørnsen, Gunn og Trine Smistrup (2003) *Den etniske redaksjon*. Rapport. Nordisk journalistsenter. Århus. www.njc.dk/farver

Eide, Elisabeth (2002) *"Down there" and "up here". "Europe's Others" in Norwegian feature stories*. Dissertation, dr.polit, Faculty of Arts, University of Oslo

Fjeldstad/Lindstad (1999) *Pressen og de fremmede*. IJ-forlaget

Fjeldstad/Lindstad (2005) *Av utenlandsk opprinnelse*. IJ-forlaget

Fogt, Anne og Margareth Sandvik (2008) "We represent a potential, not a problem". Young people's media use in diaspora." *Nordicom Review* 29 (1), s 111 - 131

MacNamara, Jim (2005) 'Media Content Analysis: Its Uses, Benefits and Best Practice methodology', *Asia Pacific Public Relations Journal*, vol. 6, no. 1, pp. 1-34.

Ose, Ane Larsdatter Hobæk (2008) *Hvem snakker i NRK?* Masteroppgave, Historisk institutt, Universitetet i Bergen

Syvertsen, Trine (1999) "Hva kan begrepet 'public service' brukes til?" I Carlsson, U. (ed.): *Public service TV: Nordiska medieforskare reflekterar*. Nordicom. Göteborg.

Syvertsen, Trine (2008) "Allmennkringkasting i krise – not!" i *Norsk medietidsskrift*, nr 3, s 211 - 235

Annet:

Stortingsmelding nr 6 (2007/08), *NRK-plakaten "Noe for alle – alltid"*. Kirke- og kulturdepartementet

Allmennkringkastingsrapporten 2000, Medietilsynet
Allmennkringkastingsrapporten 2004, Medietilsynet

NRKs vedtekter, 2004
NRKs årsrapport, 2004 og 2007

Konsesjonsvilkår for Kanal4 AS i perioden 1. januar 2004 til 31. desember 2013
Konsesjonsvilkår for P4
Konsesjonsvilkår for TV 2

Brev fra Kulturdepartementet til TV 2, 17.06.2008

NRK. Pressemelding om FleReprosjektet (2009)

Arbeids- og inkluderingsdepartementet. *Grunnlaget for politikken overfor nasjonale minoriteter*. 2007.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/aid/tema/nasjonale_minoriteter/midtpalte/grunnlaget-for-politikken-overfor-nasjon.html?id=444285 (besøkt mars 09)

Medietilsynets hjemmeside www.medietilsynet.no

TV 2s hjemmeside www.tv2.no

NRKs hjemmeside www.nrk.no

Radio Norges hjemmeside www.radionorge.fm

P4s hjemmeside www.p4.no

Aftenposten, 29.04.07, 31.12.07 og 13.03.08

Dagbladet, 27.02.09

Journalisten, 24.08.06 *P4 mot "rasistisk" konsesjonskrav*

Journalisten, 20.06.08 *Hawala og TV 2s fremstilling*

Vedlegg

Vedlegg 1; Kodeskjema

Kodeskjema, flerkulturelle programkrav i allmennkringkasterne

(Uthevet nummer = variabelnummer. Løpende nr under variabel = kodeverdi. "9" = fast kodenr (i SPSS) for ikke relevant/mangler) (evt 99))

Utvalg:

NRK: Migrapolis TV, Migrapolis radio (4 program av hver, uke 42-49)

P 4: Timen og Gelius og hvermann (8 program av hver, uke 42-49)

Radio Norge: Babel (6 program, uke 42-49)

TV 2: utvalgte program gjennom hele året (Dokument 2, Reflektor og Karasjokket (reality) +)

- 1. Løpenummer (nummer på registrert innslag, serienummer)**
- 2. Lagringsmedium (nummer på CD, DVD, spor, evt filnavn)**
- 3. Kanal**
- 4. Programtittel**
- 5. Sendedato**
- 6. Beskrivelse av innslag (intervju med ..., debatt mellom ... osv, inkl temaoverskrift)**
- 7. Lengde (minutt og sekund)**
- 8. Navn på personer (alle navn som framkommer i enheten)**
- 9. Flerkulturell relevans**
  - 1 Relevant
  - 2 Ikke relevant
- 10. Annen mulig relevans**
  - 1 Annet mangfold (vidt definert, fx homofili, religion, språk)
  - 2 Internasjonalt (om/fra/med – fx bistandsspørsmål)
  - 3 Ikke annen relevans
- 11. Innhold (registrer varighet pr verdi i programmet samlet, registreres på første enhet i program)**
  - 1 Redaksjonelt
  - 2 Musikk
  - 3 Reklame
- 12. Musikktype (registrer musikkinnslag etter (evt før) enhet (red))**
  - 1 Anglo-amerikansk / "vestlig"

- 2 Norsk (språk og artist)
- 3 "Ikke-vestlig" (hvilken?)

13. Type innslag

- 1 Reporterinnslag
- 2 Telefonintervju
- 3 Studiointervju
- 4 Annet/ikke relevant

14. Folk på lufta

- 1 Ekspertkilde (gå til
  - 2 Meningskilde
  - 3 "Folk flest"
  - 4 Andre (presiser i kommentarfelt)
- noter sammenheng kilden framstår i (yrke, sak etc)

(Hvis negativt svar på 9 og 10, kodes ikke innslaget videre)

15. Programleder, etnisk bakgrunn

- 1 Etnisk norsk
- 2 "Flerkulturell bakgrunn" (hvilken, hvis oppgitt/tydelig)
- 3 Vestlig "ikke-norsk" bakgrunn
- 3 Uklart

16. Programleder, kjønn

- 1 Kvinne
- 2 Mann

17. Programleder, språk

- 1 Bokmål
- 2 Nynorsk
- 3 Engelsk (inkl innslag av engelsk)
- 4 Annet (oppgi hvilket, inkl innslag)

18. Programlederprat

Ca omfang (antall minutt) prat utenom red. innslag i programmet totalt

(hvis flere programledere, registrer som variabel 15B, 16B, 17B, 18B etc)

19. Reporter, etnisk bakgrunn

- 1 Etnisk norsk
- 2 "Flerkulturell bakgrunn" (hvilken, hvis oppgitt/tydelig)
- 3 Uklart

20. Reporter, kjønn

- 1 Kvinne
- 2 Mann

21. Reporter, språk

- 1 Bokmål

- 2 Nynorsk
- 3 Dialekt
- 4 Engelsk
- 5 Annet (oppgi hvilket)

22. Reporter, taletid (ca omfang)

Ca antall minutt

(hvis flere reportere, registrer som variabel 19B etc)

23. Kilde, etnisk bakgrunn

- 1 Etnisk norsk
- 2 "Flerkulturell bakgrunn" (hvilken, hvis oppgitt/tydelig)
- 3 Uklart

24. Kilde, kjønn

- 1 Kvinne
- 2 Mann

25. Kilde, språk

- 1 Bokmål
- 2 Nynorsk
- 3 Dialekt (når tydelig (for koder..) avviker fra nynorsknorm)
- 4 Engelsk
- 5 Annet (oppgi hvilket)

26. Kilde, taletid (ca omfang)

Ca antall minutt

(hvis flere kilder, registrer som variabel 23B etc.)

27. Tema

- 1 Relasjoner
- 2 Verdier
- 3 Samfunn/politikk
- 4 Religion
- 5 Kultur ("Underholdning", inkl sport)

28. Perspektiv I (type sak/tema)

- 1 Konflikt
- 2 "Harmoni"
- 3 Verken-eller/nøytralt
- 4 Både og

29. Perspektiv II ("funksjon")

- 1 Normaliserende (flerkulturelle personer/tema blir framstilt på samme måte som en ville forventet av tilsvarende etniske norske tema/personer. Etnisitet og lignende blir ikke tematisert)
- 2 Eksotifiserende (eksplisitt tematisering av at noe er annerledes/rart/spennende etc)
- 3 Verken-eller/nøytralt

4 Både og

30. Perspektiv III ("fordypning")

- 1 Fordypende/analytisk
- 2 Litt fordypende
- 3 Overflatisk
- 4 Verken-eller/nøytralt
- 5 Både og

31. Perspektiv IV ("vinkling")

- 1 Negativ
- 2 Positiv
- 3 Verken-eller/nøytralt
- 4 Både og

Merknader:

Musikk registreres mht type og omfang, reklame bare mht omfang

Enheter

Ved program med gjest i studio (som Timen og Gelius): alt redaksjonelt innhold (alle verbalinnslag) = en analyseenhet

Magasin (som Migrapolis TV): hver reportasje (selv om presentert bruddvis) = en analyseenhet

Må gjøres eksplisitt for hvert program hva som er enheten.

Hvis flere programledere/reportere/kilder i samme enhet kodes den som først kommer på lufta som nr 1

Vedlegg 2; Kilde- og temaoversikt, flerkulturelt på radio

Kilder og tema, Radio Migrapolis, NRK

KILDER	TEMA
02.11 Arne Johannesen, leder politiets fellesforbund Geir Gudmundsen, politimester, Stavanger Farida Mahawash, afghanske sangerinne Fatima Zamadi, afghansk fan Noor Nahel Tråvik, afghansk fan Farah Gogosh, iransk fan Nazneen Khan-Østrem, journalist, høgskolelektor og forfatter 7 (?) på gata om norske verdier (5 kvinner, 2 menn, 1 tydelig at flerkult.)	Hijab i politiet - debatt Afgansk suksessrik kvinnelig musiker. Kommer til Oslo World Music Festival Ny bok; Verdier. Finnes muslimske verdier? Islam Hva er norske verdier?
16.11 Angelique Awa, Rwanda/Kongo (kom t Norge i 1999) Fawshia Muhammed Fashi, ansatt NAV, norsksomalier Mars Jobrani, iransk-amerikansk komiker (reporter Karyn B Lund)	Situasjonen i Kongo. Krig. Kath som problem i somaliske familier Muslimhumor – vitsing om folk fra Midt-Østen. Access of evil comedy tour

<p>23.11</p> <p>Jone Salomonsen, teologiprofessor (reportasjeinnslag: Chelliah Rajan)</p> <p>Sarita Seipal, restaurantgrynder</p> <p>Rashia Abdallah, palestinsk-norsk Eva Loding, adoptert fra Senegal</p>	<p>Alternativmessen. Spiritualisme. New Age.</p> <p>Matimperium. Indisk restaurant, KRS</p> <p>Flexi-prosjektet. Opplæring om det positive v å ha flerkult bakgrunn. Identitet</p>
<p>07.12</p> <p>Ida Børresen, direktør UDI Kontoransatt UDI (ikke navn)</p> <p>Christopher Lee, vietnamesisk bioingeniør og tolk, v Ullevål sykehus Anita Walsø, leder for mangfoldsseksjonen Nina Gaustad Try, sykepleier</p> <p>Grete Brochmann, professor i sosiologi (reporter: Nils Johan Halvorsen)</p>	<p>UDI 20 år. Mottak av asylsøkere med mer</p> <p>Om tolking i fht pasienter, Oslo kommune bruker egne ressurser</p> <p>Kan USAs integreringspolitikk overføres til Norge? (jf Helskog-uttalelse, aktualitet)</p>

Kilder og tema, Babel, Radio Norge

KILDER	TEMA
14.10 Marianne Mikkelsen, prosjektleder, NRK Foab, søker på stipendiatstilling (mann) Anders Kvistad, fagansvarlig norsk fotball	FleRe, rekruttering av journalister med flerkulturell bakgrunn Rekruttering og inkludering av unge m minoritetsbakgrunn til fotball
22.10 Shoaib Sultan, Generalsekretær, Islamsk råd Kjetil Helgeland, forsker	Sertifisering av halal-kjøtt Etniske minoriteter og høyere utdanning
11.11 Shoaib Sultan, Generalsekretær, Islamsk råd 6 på gata; 3 med flerkult bakgrunn (menn) 3 med etnisk norsk bakgrunn (menn)	Vold i oppdragelsen (problem i noen mino- familier)
17.11 Jon Ottersen, leder den italienske skole Emmanuel, språklærer (italiensk) Afshan Rafiq, politiker	Italia i Norge Kvinner, muslimer og skilsmisse
19.11 Faysal Hashmi, poet og taxisjåfør Marko Elsafadi, leder New Page	Norskpakistansk poet Hjelp til ungdom med problemer
01.12 Mehrddad Ganji, grunnlegger av Riverside Akhtar Chaudry, politiker	Ungdomshus på Grønland Arbeidsledighet blant innvandrere